

ÖZEL HUKUK/PRIVATE LAW

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayım Sözleşmesinde Yayımlatanın Yayımcı Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu*

Duty of the Publisher not to Act to The Detriment of the Author in the Publishing Agreement

Murat CANGÜL**

ÖZ

Eser sahibinin yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcu, eser sahibinin, eserin yayımlanması ve ticarileştirilmesi sürecinde yayımcının çıkarlarına zarar verecek her türlü eylemden kaçınma yükümlülüğünü ifade eder. Yayım sözleşmesi ile çoğaltma ve yayma hakkını devreden yayımlatan, sözleşmede kararlaştırılan süre sona ermedikçe, basılan nüshaların tükenmesi için alınmış süre bitmedikçe eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde yayımcının zararına hareket edemez. Yayımlatanın yayımcının zararına olacak tasarruflardan kaçınma borcunun kapsamına çoğaltma ve yayma haklarının girdiği tartışmasızdır. Eser sahibinin manevi haklarından umuma arz hakkı ve eser içeriği hakkında bilgi verme hakkının da yayımcı zararına olmayacak şekilde kullanılması esastır. Eserini umuma arz etmeye karar vermiş olan yayımlatan yayımcı ile yaptığı sözleşme tarihi itibarıyla umuma arz yetkisini kullanmış sayılacak ve devrettiği mali hakları olan çoğaltma ve yayma hakları yayımcı tarafından kullanılabilir. Yayım sözleşmesinin imzalanmasından sonra fakat eserin yayımlanmasından önce eser sahibinin eserinin içeriği hakkında bilgi vermesinin her koşulda eserin sürümünü azaltabileceğini söylemek mümkün değildir. İçerik hakkında bilgi vermede ne kadar detaya inildiği, bu detaylı anlatımların eserin tamamı veya tamamına yakınının anlatılıp anlatılmamasına göre değişecektir. Yayımcıya devredilen mali haklar dışında kalan temsil ve umuma iletim haklarının kullanılmasına ilişkin hükümlerin yayım sözleşmelerinde yer alması, yayımcının çıkarına olacaktır. Yayımcının zararına hareket etmeme borcunun istisnaları da bulunmaktadır. Dergilerdeki uzun yazılar ve toplama eserlerin yayımlatan tarafından yeniden yayımlatılabilmesi için kanun koyucu bir süre öngörmüştür. Bu süre, yayım tarihinden itibaren başlayacak olan üç aylık süredir.

Anahtar Kelimeler: Yayım sözleşmesi, yayımcı, yayımlatan, tasarruf, zarar.

* Makale gönderim tarihi: 15.10.2023. Makale kabul tarihi: 08.01.2024, Murat Cangül, "Yayım Sözleşmesinde Yayımlatanın Yayımcı Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, 2024, s.87-122, DOI: <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2024.11.1.1>.

** Dr. Öğretim Görevlisi, Ankara Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi;
İletişim: murat.cangul@ankamedipol.edu.tr; [0000-0002-3246-8762](tel:+9031232468762).
Çatışma Beyanı: Yazar/lar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

ABSTRACT

The obligation of the author not to act to the detriment of the publisher implies the author's duty to avoid any action that would harm the interests of the publisher during the process of publication and commercialization of the work. By transferring the reproduction and distribution rights through the publishing agreement, the author cannot act to the detriment of the publisher on the entirety or a part of the work until the customary period for the depletion of printed copies expires, as agreed in the contract. It is undisputed that the obligation to refrain from actions that would be detrimental to the publisher includes the reproduction and distribution rights. It is essential for the author to exercise the right to make the work available to the public and provide information about the content of the work without causing harm to the publisher. The author, who has decided to make the work available to the public, will be deemed to have exercised the right to make it available to the public as of the date of the contract with the publisher, and the transferred economic rights, including reproduction and distribution rights, can be used by the publisher. It is not possible to claim that providing information about the content of the work by the author before its publication would always reduce the circulation of the work. The extent of the detailed information about the content will vary depending on whether the entire work or a significant portion of it is disclosed. It will be in the publisher's interest for provisions regarding the use of representation and public transmission rights, excluding the financial rights transferred to the publisher, to be included in publishing contracts. There are exceptions to the obligation not to act to the detriment of the publisher. The legislator has provided a period for long articles in magazines and collective works to be re-published by the author. This period is three months starting from the date of publication.

Keywords: Publishing agreement, publisher, author, act, detriment.

Giriş

Yayım sözleşmesinde yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcu TBK m.490/1 hükmü ile düzenlenmiştir. TBK m.490/1 "*Yayımlatan, sözleşmede kararlaştırılan süre sona ermedikçe veya süre belirlenmemişse kararlaştırılan baskı adedinin tükenmesi için alınmış süre geçmedikçe, eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde, yayımcının zararına olacak biçimde tasarrufta bulunamaz*" şeklindedir. Bu hüküm ile yayımlatan tarafından yayımcının zararına yapılabilecek tasarrufların engellenmesi amaçlanmıştır.

Konuyu bütüncül olarak inceleyebilmek için çalışmamızda öncelikle genel olarak yayım sözleşmesi, sözleşme taraflarının hak ve borçları kısaca irdelendikten sonra TBK m.490/1 hükmünde yer alan yayımlatanın yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunun hukuki niteliği ve kapsamı ile istisnaları incelenecektir.

Yayım sözleşmesinin konusunu her ne kadar mali haklardan sadece çoğaltma ve yayma hakkı oluştursa da yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamını belirlerken konuyu sadece sözleşme kapsamında devredilen mali haklar yönünden ele almak bu alandaki uygulamalar ile bağdaşmamaktadır. Yayım sözleşmesinin imzalanmasını müteakiben yayımlatanın, yayımcıya devretmediği diğer mali haklarını hangi ölçülerde kullanması gerektiğinin açıklığa kavuşturulması yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamını belirleme yönünden faydalı olacaktır. Temsil ve umuma iletim gibi yayımcıya devredilmeyen diğer mali hakların yayım sözleşmesi imzalanmasının hemen sonrasında yayımlatan tarafından kullanılmak istenmesi durumunda yayımlatan ile yayımcı arasında çeşitli çıkar çatışmaları yaşanabilmektedir. Ayrıca teknolojik ilerleme ve gelişmelere bağlı olarak dijital yayımların da hayatımızda önemli bir yer tutması karşısında, yayımcıya devredilmeyen umuma iletim hakkının yayımlatan tarafından kullanılmak istenmesi durumunda TBK m.490/1 hükmünün nasıl uygulanacağına ilişkin muhtemel sorunların ortaya çıkması olasıdır. Bununla birlikte yayımlatana ait umuma arz ve eser tanıtımına yönelik manevi hakların kullanılmasında da yayımcının zarar görmemesi açısından çözümler üretilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla çalışmamızda yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamını belirlerken yayım sözleşmesi ile devredilen mali hakların dışında kalan hakların kullanımının hangi ölçülerde olması gerektiği tartışılacaktır. Bununla birlikte yayım sözleşmesinin imzalanması ile birlikte yayımlatanının manevi hakları olan umuma arz ve eser içeriği hakkında bilgi verme haklarını nasıl kullanabileceği, bu kullanımların yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcu kapsamında nasıl değerlendirileceği de inceleme konusu yapılacaktır.

I. Yayım Sözleşmesi

A. Genel Olarak

Yayım sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 487. maddesi ile hükme bağlanmış olup ilgili maddede “*Bir fikir ve sanat eseri sahibinin veya halefinin, o eseri yayımlanmak üzere yayımcıya bırakmayı, yayımcının da onu çoğaltarak yayımlamayı üstlendiği sözleşmedir.*” şeklinde tanımlanmıştır¹. Yayım sözleşmesindeki amaç, bir fikir ve sanat eserinin çoğaltılması ve

1 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu (BK) “...*edebi ve sınai bir eserin müellifi...*” demek suretiyle yayım sözleşmelerinin konusunun, edebi ve sınai eserlerinden oluştuğunu düzenlemekteydi. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) ise isabetli bir biçimde, yayım sözleşmesinin konusunu genişleterek sahibinin hususiyetini taşımak kaydıyla fikir ve sanat eser türlerinden her birisinin kural olarak yayım sözleşmesinin konusunu oluşturabileceğini belirtmiştir.

yayılmasını sağlamaktır². TBK'nın 488. maddesi “*Yayım sözleşmesinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.*” şeklinde düzenlenmiştir³.

Eserin fiilen teslimi yayım sözleşmesinde yayımlatanın asıl borcu değildir.⁴ Eserin teslimi taraflar arasında sözleşmenin kurulması bakımından da zorunlu bir unsur değildir. Zira yayım sözleşmeleri rızai sözleşmelerdendir⁵. Sözleşmenin tarafları arasındaki ilişki eserin teslimiyle değil rızaların birleşmesiyle yani iradelerin karşılıklı birbiri ile uyuşması ile kurulur. Ancak yayım sözleşmesinden beklenen amacın gerçekleşebilmesi için eserin yayımcıya teslim edilmesi gerekmektedir. TBK m.487 hükmünde yayımlatan için “bir fikir ve sanat eseri sahibi veya halefi⁶” ibareleri kullanılmıştır. TBK “eser” kavramını tanımlamamaktadır. Bu yüzden eser kavramının tanımlanmasında, FSEK hükümlerinin dikkate alınması gerekecektir⁷.

- 2 Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, s. 230; Aydın Zevkililer, K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 13. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.; Mustafa Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2023, s. 17. (*Yayım Sözleşmesi*) Çoğaltma ve yayma dışındaki diğer malî hakların, başka sözleşmelere konu olabileceği ancak yayım sözleşmesinin konusunu oluşturamayacağı ifade edilmiştir. Bkz. Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı, İstanbul, 2014, s. 1119- 1120.
- 3 818 sayılı mülga Borçlar Kanununda yayım sözleşmesinin şekline ilişkin bir düzenleme bulunmamakta idi. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) 52. maddesi eser üzerindeki malî hakların devri sözleşmelerinin yazılı olarak yapılması zorunluluğunu getirmiştir.
- 4 Ayiter, s. 233. Bir kırtasiyeye fotokopi veya çıktı almak için eserin bırakılması, bir başkasına saklaması için geçici olarak bırakılması ya da eserin bir başkasına hediye edilmesi durumları da söz konusu olabilir.
- 5 Nisim Franko, *Türk Borçlar Kanununa göre Yayın Sözleşmesinin Hükümleri (B.K. 373-381)*, AİTİA Yayınları, Ankara, 1981, s. 2-5; Ayiter, s. 232-233; Necla Giritlioğlu, *Yayım Sözleşmesi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 1253, Hukuk Fakültesi No: 269, Cezaevi Matbaası, İstanbul, 1967, s. 42; Fırat Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Ankara, 2008, s. 787- 789; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 254; Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku C. II Özel Borç İlişkileri*, Sermet Matbaası, İstanbul, 1977, s. 589-590 (*Özel Borç İlişkileri*).
- 6 Halefler, sözleşmenin konusu olan çoğaltma ve yayma hakkını eser sahibinden iktisap etmiş olan kişiler ve eser sahibinin mirasçılarıdır. Bkz. Ayiter, s. 238; Öztan, s. 785; Tunçomağ, *Özel Borç İlişkileri*, s. 583, Canan Yılmaz, *Türk ve İsviçre Borçlar Kanunlarına Göre Yayın (Neşir) Sözleşmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Bilim Dalı, 2007, s. 32; 818 sayılı mülga BK m. 372’de sözleşmenin tarafı olarak “*edebi ve snai bir eserin müellifi veya halefi*” ifadesi kullanılmıştı. Eser sahibinin vefatı ile malî hakları Türk Medeni Kanunu (TMK) madde 570 vd. hükümlerine göre mirasçılara (haleflere) intikal etmektedir. Ayrıca FSEK madde 63 hükmü “*Bu Kanunun tanıdığı malî haklar miras yolu ile intikal eder. Malî haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılması caizdir. Şeklinde hüküm ihtiva etmektedir. Dolayısıyla eser sahibi ile hak sahibi birbirinden farklı kişiler olabilir. Bir eseri meydana getiren onun sahibidir ve eser üzerindeki haklara kendiliğinden sahip olur. Ayrıca eseri üzerindeki malî hakları kısmen ya da tamamen bir başkasına devreden eser sahibi, eser üzerindeki malî hakların kısmen ya da tamamen, herhâlde sözleşme hükümleri kapsamında, sahibi olmaktan çıkar. Bu açıdan hükümde halefi ibaresine de yer verilmesi isabetlidir.*”
- 7 Duygun Yarsuvat, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, Genişletilmiş 3. Bası, İÜSBF Yayınları İstanbul, 1984, s. 200; Tekinalp, s. 252. K. Emre Gökyayla, “Yayım Sözleşmesinin Konusu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı Cevdet Yavuz’a Armağan*, Cilt 22, Sayı 3, İstanbul, 2016, s. 1136 (*Yayım Sözleşmesinin Konusu*).

FSEK m.1/b hükmüne göre eser, sahibinin “hususiyetini”⁸ taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade eder.

Yayım sözleşmesine konu hakların geçişi ile ilgili olarak düzenlenen TBK m.489 hükmü “*Yayım sözleşmesiyle eser sahibinin hakları, sözleşmenin ifasının gerektirdiği ölçüde ve süreyle yayımcıya geçer.*” şeklindedir. Bu hüküm amacın gerektirdiği ölçüde geçirme teorisine uygun bir şekilde kaleme alınmıştır. Bu bağlamda sözleşme, hakların amaçla sınırlı devrini içerir. Yayım sözleşmesi yapılmasının amacı fikir ve sanat eserinin çoğaltılıp yayımlanmasının sağlanmasıdır. Başka bir deyişle sözleşmeye göre yayımcının asli edim borcu eseri çoğaltıp yaymaktır. Yayımlatan sahip olduğu çoğaltma ve yayma haklarını, yayımcının yayım sözleşmesinden doğan asli borçlarını ifa etmesini sağlayacak ölçüde ve sürede geçirmektedir.⁹

B. Tarafların Hak ve Borçları

FSEK’in tanımlar başlıklı 1-B-b hükmüne göre eseri meydana getiren kişi eser sahibi olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda FSEK m. 8/I hükmü de fikir ve sanat eseri sahibini, onu meydana getiren kişi olarak tanımlamıştır¹⁰. Fikri çaba sonucunda ortaya çıkan bir yaratımın eser olarak kabul edilebilmesi onun fikrîsel düzeyde kalmamasını gerektiriyorsa da bu eserin alenileşmiş veya yayımlanmış olması gerektiği anlamına da gelmemektedir¹¹. Başka bir deyişle eseri yaratan kişi, eseri meydana getirdiği an sırf yaratma olgusu ile eser üzerinde fikri hakkı kazanabilmektedir¹². Eser sahibinin halefi fikir ve sanat eseri üzerinde eser sahibinin sahip olduğu malî ve manevî hakların bir kısmını kullanabilir. Yayım sözleşmesinin amacına uygun olarak yayımlatana düşen borçları yerine getirecek ölçüde eseri kullanıp değerlendirme olanağını elde

8 Sahibinin hususiyeti kavramı ile kastedilen bir eserin, bağımsız fikrî, sanatsal, edebî ya da düşünsel çalışma ürünü olması ve az çok sahibinin zekâ, bilgi ve yaratıcılığını yansıtmaya gerektiği şekilde anlaşılmalıdır. Bu hususta bkz. Halil Arslanlı, *Fikrî Hukuk Dersleri II -Fikir ve Sanat Eserleri*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1954, s. 7; İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, AÜSBF Yayınevi, Ankara, 1971, s. 16; Ayiter, s. 40, Şafak Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 52-53.

9 Hüküm 818 sayılı mülga BK 373/1 hükmü ile aynı doğrultuda düzenlenmiştir. 818 sayılı mülga B.K m.373 hükmü “*Neşir mukavelesi, müellifin haklarını, mukavelenin ifasının icap ettirdiği miktar ve zaman için naşire nakleyleyler*” şeklinde idi; Ayiter, s. 230; Tekinalp, s. 254; Yılmaz, s. 64-65; Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 41, Öztan, s. 791-792; Emre Cumalhoğlu, *Yayım Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 74.

10 4110 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce, FSEK madde 8’de “Bir eser sahibi onu vücuda getirendir” olarak tanımlanmıştı.

11 Ahmet Kılıçoğlu, *Sınaî Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s. 121-122; Tekinalp, s. 12; Öztan, s. 102; Erel, s. 86.

12 Öztrak, s. 35; Ayiter, s. 90; Arslanlı, s. 62-63; Erel, s. 86.

etmiş olmak TBK m. 487 anlamında halef sayılmak için yeterlidir¹³. Yayımıcı ise TBK ve FSEK’de tanımlanmamıştır. 5187 sayılı Basın Kanunu m.2/j hükmü yayımcıyı, bir eseri basılmış eser durumuna getirip yayımlayan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlamıştır.

Eseri çoğaltma ve yayma işinin idari, mali, hukuki ve organizasyonel risk ve sorumluluğunu taşıyor olmak yayımcı sıfatını kazanmak bakımından yeterlidir¹⁴.

Yayım sözleşmesinin tarafları karşılıklı olarak borç altına girip hak elde eder¹⁵. Yayım sözleşmesi ile yayımcı, eseri sadece çoğaltarak piyasaya sürme hakkını iktisap etmez, aynı zamanda eseri çoğaltıp piyasaya arz etmeyi borçlanı¹⁶. Yayım sözleşmesinde eser sahibinin asli borcu ise eserin yayımcıya teslim edilmesidir. (TBK md. 487).

Bu borçlar yayım sözleşmesinin borçlandırıcı niteliğini gösterir. Diğer taraftan TBK m.489 hükmü gereği yayım sözleşmesiyle birlikte sözleşmenin ifası gerektirdiği ölçüde ve süreyle yayımlatma hakkı yayımcıya geçer. Bu hakkın geçişi de sözleşmenin tasarrufi niteliğini gösterir. Yayım sözleşmesi hem borçlandırıcı işlemleri hem de tasarruf işlemlerini bünyesinde barındırır¹⁷. Sözleşmenin tasarrufi niteliği neticesinde yayımlatma hakkı yayımcıya geçmektedir. Bu hak geçişini sağlayan yayım sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması tarafların haklarını güvenceye almaktadır.

Yayımlatana telif bedeli ödenmesi sözleşmenin esashı unsurlarından biri değildir. Ancak TBK m.496/1 hükmüne göre “taraflar aksini kararlaştırmadıkça”, yayımcının yayımlatana telif bedeli ödemesi gerekir. Başka bir deyişle sözleşmenin ücretsiz olarak bağışlanması da mümkündür.

TBK m.491/1-2 hükümleri uyarınca sözleşmede basım sayısı belirtilmemişse, yayımcının ancak bir basım yapma hakkı bulunmaktadır.¹⁸ TBK m.491/2

13 Bkz. I. Bölüm-A dipnot. 7’deki açıklamalarımız.

14 Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 33.

15 Necip Bilge, *Borçlar Hukuku-Özel Borç Münasebetleri*, 3. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER) Yayınları, Ankara,1971, s. 272; Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku-Özel Bölüm*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 376; Tekinalp, s. 253; Turgut Uygur, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, 3.Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 2253; Kılıçoğlu, s. 302; Tunçomağ, *Özel Borç İlişkileri*, 589-590.

16 Franko, s. 11; Gökyayla, *Yayım Sözleşmesinin Konusu*, s. 1134.

17 Ayiter, s. 232; Arslanlı, s. 172; Franko, s. 7; Giritlioğlu, *Yayın Sözleşmesi*, s. 41; Yılmaz, s. 58; Tunçomağ, *Özel Borç İlişkileri*, s. 1137.

18 Baskı adedi ve basım sayısı kavramları birbirleriyle ilişkili olsa de birbirinden farklı anlamlar taşır. Basım sayısı yayımcının yaptığı çoğaltma faaliyetinin sayısıdır. Baskı adedi ise yayımcının her basımda bastığı nüsha sayısıdır. Bir eserin baskısı dağıtılmak üzere basılan nüshaların tamamından oluşmaktadır. Bkz. Senai Olgaç, *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Borçlar Kanunu Şerhi*, Cilt 4, Emel Matbaacılık, Ankara,1976, s. 46.

hükmü ile taraflar, sözleşmenin süresini veya baskı adedini kararlaştırmak zorundadırlar.¹⁹

II. Yayımlatanın Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcunun Hukuki Niteliği

Yayımlatanının yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunu düzenleyen TBK m.490/1 hükmü “*Yayımlatan, sözleşmede kararlaştırılan süre sona ermedikçe veya süre belirlenmemişse kararlaştırılan baskı adedinin tükenmesi için alışılmış süre geçmedikçe, eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde, yayımcının zararına olacak biçimde tasarrufta bulunamaz.*” şeklinde kaleme alınmıştır.²⁰

Yasa metninde yer alan tasarruf kelimesi dilimizde *bir şeye sahip olma ve onu istediği gibi kullanma yetkisi; kullanım, tutum, para-mal vs. biriktirme* anlamlarına gelmektedir.²¹ Tasarruf kelimesi, “tasarruf işlemi” ve “tasarruf yetkisi” kavramları ile bir bütünlük içerisinde hukuken bir anlam kazanmaktadır.

Tasarruf işlemi²², tasarrufta bulunan kişinin malvarlığındaki bir hakka doğrudan müdahale ederek söz konusu hakkın özüne tesir edecek şekilde üçüncü bir kişiye devreden, sınırlayan, külfet yükleyen, içeriğini değiştiren ya da sona erdiren bir hukukî işlem olarak tanımlanmıştır.²³ Tasarruf yetkisi

19 TBK m. 491/2 hükmünün gerekçesinde bu durumun uygulamada görülen kötüye kullanımları önlemek için öngörüldüğü ifade edilmektedir. 818 sayılı mülga BK m. 375 uyarınca eser sahibi ile yayımlayan arasındaki sözleşmede aksi belirtilmediği müddetçe yayımlayan baskı adedini belirlemekte serbest idi.

20 Anılan hükmün gerekçesinde, yayımlatanın, kararlaştırılan sürenin sona ermesinden ya da kararlaştırılan baskı adedinin tükenmesi için alışılmış sürenin geçmesinden sonra, eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde tasarrufta bulunabileceği kabul edilerek, bu konuda uygulamada görülen bazı kötüye kullanımların önlenmesi amaçlandığı belirtilmiştir ki, kanaatimizce de eser sahibinin haklarının korunması açısından yerinde bir hükümdür. 818 sayılı mülga BK m. 374/I hükmünde baskıların tükenmesi durumunda kaçınma borcunun süresinin sona ereceği düzenlenmişti.

21 Bkz. TDK sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi 20.09.2023.

22 Türk Medenî Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu’nda tasarruf işlemi tanımlanmamıştır. Ancak tasarruf kelimesi diğer hukukî kavramlarla birlikte Türk Medenî Kanunu’nda, Aile Hukukunda eşlerden birinin bazı malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf yetkisinin sınırlandırılması ve mal rejimlerinde, Vesayet Hukukunda, miras hukukunda ölüme bağlı ve sağlar arası tasarruf işlemlerinde ve murisin tasarruf nisabını düzenleyen hükümlerde; Eşya Hukukunda mülkiyet hakkının içeriğinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda tasarruf ilkesi kavramı olarak, İcra ve İflas Kanununda cebri icra tasarrufu ve tasarrufun iptali davasında vb. sıklıkla kullanılmıştır.

23 Kemal Oğuzman, Nami Barlas, *Medeni Hukuk, Giriş/Kaynaklar/Temel Kavramlar*, 27. Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 175; Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukuku, Cilt 1*, (Çev. Cevat Edege), Yeni Matbaa, İstanbul, 1952, s. 199; Kudret Ayiter, *Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri*, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1953, s. 13 (*Tasarruf*); Bilge Umar, *Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davaları*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1963, s. 54; Gülşah Vardar-Hamamcıoğlu, *Medeni Hukuk’ta Tasarruf İşlemi Kavramı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 53.

ise kişi ile hak arasındaki hukuki bir bağ olarak hakkın unsurunu oluşturmaktadır²⁴. Başka bir deyişle bir hak üzerinde tasarruf edebilme yetkisi o haktan bağımsız değildir. Bu bağlamda bir hakkın sahibi tarafından bizzat kullanılması veya mülkiyetine geçirilmeksizin başkasına kullandırılması tasarruf tabiri kapsamında değerlendirilmektedir²⁵. Yasa metninde geçen “tasarrufta bulunmama” tabiri ile olumsuz bir duruma başka bir deyişle yapılmaması gereken bir davranışa işaret edilmektedir. Burada eser üzerindeki çoğaltma ve yayma haklarını devreden yayımlatanın yapmaması gereken bir davranış söz konusudur.

Borçlunun davranış yükümlülüğü, Roma Hukukundan bugünlere kadar gelen ayrımla verme (dare), yapma (facere) ya da yapmama (non facere) şeklinde ortaya çıkar²⁶. Kaçınma ya da katlanma şeklinde ortaya çıkan yapmama borcunda borçlu, hukuken yapmaya yetkili olduğu bir davranıştan kaçınmayı veya başka bir kişinin davranışına katlanmayı vaat etmektedir²⁷. Bazı yapmama borçları olumlu bir edimle birleşmiş olarak ortaya çıkmaktadır. Burada müspet edimden bağımsız olarak borç ilişkisinin amacına aykırı olacak şekilde belli şeyleri yapmama borcu söz konusudur²⁸. Yayım sözleşmesinde yayımlatanın asli borcu çoğaltma ve yayma haklarını devretmek olduğuna göre bu bağlamda yayımlatanın, asli edimi olan çoğaltma ve yayma hakları ile birleşmiş bir şekilde yayımıcı aleyhine tasarrufta bulunmama borcunu yükümlendiği söylenebilecektir. Belirtilenlerin ışığında yayımıcının zararına tasarrufta bulunmama borcu kanundan²⁹ kaynaklanan ve kaçınma şeklinde ortaya çıkan bir yapmama borcudur.

24 Vedat Buz, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 78; K. Ayiter, *Tasarruf*, s. 117; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 175; Selahattin Sulhi Tekinay, Galip Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Serpil Altop Tekinay *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 47.

25 Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 57, Yazar ayrıca yasa metninde geçen tasarruf tabirinin hukuki-tekniğin anlamda değil de genel anlamda kullanıldığına ve hakkın temlik anlamında bir tasarruf işleminin söz konusu olmadığını ayrıca tasarruf kelimesi ile ilke olarak devri mümkün olan mali haklara işaret edildiğini belirtmektedir. Bkz. Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 56-57.

26 Mehmet Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 12. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 114; Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Cilt 1 Genel Hükümler*, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976, s. 59; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, Genişletilmiş 18. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 23-25; Hüseyin Hatemi, K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 8.

27 Oğuzman, Öz, s. 7; Eren, s. 96-97; Tunçomağ, *Borçlar Genel Hükümler*, s. 43.

28 Mustafa Dural, “Akitten Doğan Yapmama Borçları”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 6, 7-22, İstanbul, 1970, s. 11.

29 TBK m.490/1 hükmünün emredici olmadığı, yayım sözleşmesi taraflarınca aksinin kararlaştırılabileceği ifade edilmiştir. Bkz. Franko, s. 101, Cumaloğlu, s. 145, Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 57.

Yayımlatanın yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcu, eserin yayımlanması ve ticarileştirilmesi sürecinde yayımcının çıkarlarına zarar verecek her türlü eylemden kaçınma yükümlülüğünü ifade eder³⁰.

Yayımlatma hakkı, sözleşmede süre belirlenmişse sürenin bitiminde, süre belirlenmemiş ise baskı adedinin tükenmesi için alışılmış süre geçtikten sonra yayımlatana döneceği için; yayımlatan yayımlatma hakkı üzerinde serbestçe tasarruf edebilir hale gelmektedir³¹. Yargıtay konu ile ilgili bir kararında baskı adedi tükenmedikçe eser sahibi yazarın eserin tamamında veya bir kısmında yayımcının zararına yol açabilecek biçimde tasarrufta bulunamayacağını belirtmiştir³².

III. Yayımcının Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcunun Kapsamı

A. Genel Olarak

TBK m.490/1 hükmünde yer alan “*tasarrufta bulunmama*” ibaresinin geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu hükümden yayım sözleşmesinin imzalanmasını müteakiben eserin kısmen ya da tamamen yayımlatan tarafından yayımlanmaması veya başkasına yayımlattırılmaması sonucu çıktığı gibi, başka bir şekilde eserin kullanılmaması anlamları da çıkarılabilir³³. Tasarrufta bulunmama borcu sözleşmeye konu mevcut eserin satışına zarar verebilecek işleri de kapsamaktadır³⁴. Bu kapsamda yayımlatanın, yayımcının eseri pazarlamasını engellememesi, dağıtımını aksatmaması ve genel olarak eserin satışına zarar verebilecek herhangi bir davranışta bulunmaması gerekmektedir.

Yayımlatanın, yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamına yayım sözleşmesine konu olan eserin benzerini oluşturarak yayımcı ile rekabet oluşturacak şekilde yarar sağlamama durumu da girmektedir. Yayımlatanın aynı konu hakkında ikinci bir eser meydana getirmesi kural olarak

30 ABD Hukukunda sözleşme süresi boyunca yazarın rakip eserler üretmesi ve satışları potansiyel olarak tehdit eden herhangi bir durumun yasaklanmasının taraflarca kararlaştırılabileceği ancak ek bir zeyilname ile yazarın eserini eğitim kurumunda gerek öğretim amaçlı, gerekse de araştırmaları ve profesyonel yayınlarında kullanmasına açıkça izin verilebileceği, bu iznin çalışmanın üniversite yayınevleri bakımından açık erişim versiyonunu da kapsayabileceği ifade edilmiştir. Bu konuda bkz. Melody Herr, “The Rights Provisions of a Book Publishing Contract” *The Journal Of Librarianship Scholarly Communication*, Cilt 6, General Issue, 2018, s. 7.

31 Yayım sözleşmesi hakların amaçla sınırlı olarak devrini öngördüğünden devredilen çoğaltma ve yayma haklarının tekrar yayımlatana dönmesi için ayrıca bir işleme ihtiyaç bulunmamaktadır. Bkz. Ayiter, s. 242; Öztan, s. 791-792; Ateş, *Yayımlatma Sözleşmesi*, s. 41.

32 Yargıtay 11. HD, E. 2012/13206, K. 2014/2470, T. 13.02.2014, <https://karararama.yargitay.gov.tr/erişim tarihi: 12.10.2023>.

33 Tekinalp, s. 256; Yılmaz, s. 146, 147.

34 Martin P. Levin, “The Contemporary Guide to Negotiating the Author-Publisher Contract,” *N.Y.L. School Review*, Cilt 54, Sayı 447 (2009-2010), s. 475; Cumalıoğlu, s. 143.

mümkün olsa dahi ikinci eser ilki ile çok benzer olmamalı ve bu anlamda ilk eser ile rekabet etmemelidir. İki eser arasında okuyucunun zihnen bağlantı kurup kurmadığı göz önünde tutulmalıdır³⁵. Bu durumun tespiti toplumdaki ortalama makul dürüst kişi dikkate alınarak değil de eserin hitap ettiği ortalama makul dürüst kişi dikkate alınarak yapılmalıdır.³⁶

Yayın sözleşmesinin konusunu her ne kadar mali haklardan sadece çoğaltma ve yayma hakkı oluştursa da yayıncının zararına tasarrufla bulunmama borcunun kapsamını tayin ederken konuyu sadece sözleşme kapsamında devredilen mali haklar yönünden ele almak bu alandaki uygulamalar ile bağdaşmamaktadır. Zira borcun kapsamında umuma iletim, temsil ve işleme hakkı gibi mali haklar ile manevi haklardan umuma arz hakkının³⁷ da incelenmesi gerekliliği ihtiyaçlara daha uygun ve isabetli olacaktır. Ayrıca özel hukuk ilişkilerinde bir anahtar görevi gören TMK m.2 hükmü ile düzenlenen dürüstlük kuralı da yayıncı zararına tasarrufla bulunmama borcunun kapsamını tayin etmede önemli bir rol ifa etmektedir.

Eser sahibinin mali hakları ile manevi hakları arasındaki bu ilişkiyi Bern Sözleşmesinde³⁸ açıkça görmek mümkündür. Bern Sözleşmesi m.6(bis) (1): *“Eser sahibinin mali haklarından bağımsız olarak ve bu hakların devrinden sonra dahi, eser sahibi, eseri üzerindeki sahipliğini ileri sürmek ve eserinin her türlü tahrifine, bozulmasına veya diğer değişikliklerine veya şeref ve itibarına zara verecek her türlü küçük düşürücü fiillere itiraz etme hakkına sahip olacaktır.”*

Tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ile paralel olarak eser üzerindeki mali ve manevi haklar her ne kadar birbirinden farklı da olsa bu iki hak kategorisi aralarındaki sıkı etkileşim nedeniyle birbirini tamamlayıcı şekilde işlemekte-

35 Franko, s. 113.

36 Cumalıoğlu, s. 144.

37 Yayınlanın eser üzerindeki manevi haklarından umuma arz hakkını kullanması durumunda bile eserin satışını olumsuz yönde etkileyecek ve kamunun ilgisini azaltacak davranışlardan saklanması gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. Cumalıoğlu, s. 143. Karşı görüş için bkz. Tekinalp, s. 256.

38 1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, fikir ve sanat eserlerinin ulusal sınırlar ötesinde de korunmasını sağlamak amacıyla oluşturulan ilk uluslararası nitelikteki çok taraflı anlaşmadır. Sözleşmede; edebiyat ve sanat eserleri tanımlanmış, eser sahibinin mali ve manevi hakları ile bu hakların kullanım süre ve koşulları belirlenmiştir. Bkz. <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332363/edebiyat-ve-sanat-eserlerinin-korunmasına-iliskin-bern-sözleşme>, 1886 yılında kabul edilmiş olup 1896 yılında Paris’te, 1908 yılında Berlin’de, 1914 yılında Bern’de, 1928 yılında Roma’da, 1948 yılında Brüksel’de, 1967 yılında Stockholm’de ve 1971 yılında Paris’te olmak üzere 8 kez değişikliğe uğramıştır. Türkiye, 1951 yılında Sözleşme’nin 1948 Brüksel metnine, 1995 yılında da 1979 Paris metnine katılmıştır. Bkz. Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, s. 30.

dir.³⁹ Doktrinde eser sahibinin mali hakları ile manevi haklarını birbirinden keskin çizgilerle ayırmanın mümkün olmadığı; bu iki hak grubunun birbirinden bağımsız olmadığı ifade edilmiştir⁴⁰. Nitekim Yargıtay 11. HD'nin bir kararında⁴¹ özetle: “...Eser sahibinin mali, ve manevi hakları birbirine bağlı olup, mali haklarda daima manevi bir yön mevcuttur. Her iki grup hak birbirini tamamlar...” şeklinde belirtilmiştir.

ABD Hukukunda yayımcılık alanındaki teknolojik gelişme ve yenilikler nedeniyle akıllarda herhangi bir soru işareti bulunmaması açısından yayım sözleşmelerinde eser sahibi yazarın yayımcıya açıkça vermediği mali haklarını saklı tuttuğunu belirtmesi ve yayımcıya verilen hakların tek tek tanımlanması gerektiği ifade edilmiştir⁴². Teknolojideki ilerleme ve gelişmeler sayesinde eserler fiziki basılı olarak yayınlanabilecekleri gibi elektronik ortamlarda da dijital olarak da yayınlanabilmektedirler. Aynı anda bir eserin hem fiziki baskısı hem de dijital olarak yayınlanması da mümkündür. Bu itibarla yayım sözleşmesine konu olan mali hakların dışında kalan diğer mali haklar ve bazı manevi hakların kullanımında çeşitli sorunların ortaya çıkması olasıdır. Yayımcının zararına olacak tasarruflardan kaçınma borcunun kapsamını belirleyebilmek

39 Ayiter, s. 112-113; Yarsuvat, s. 107; K.Emre Gökyayla, *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, 2. Bası Yetkin Yayınları, Ankara, 2001 s. 141; Mustafa Tüysüz, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 50; Margaret Ann Wilkinson, Natasha Gerolami, *The Author as Agent of Information Policy: the Relationship between Economic and Moral Rights in Copyright*, Western University Law School, Law Publications, 2009, 48, s. 4; Bu konuda ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Cannur Ercan, “Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Haklarıyla İlişkisi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2021, Sayı 46, s. 397.

40 Mustafa Aksu, “Eser Yaratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, *Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan*, Cilt 1, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 123; Arslanlı, s. 78; Ayiter, s. 113; Engin Erdil, *İçtihatlı ve Gerekeçli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi*, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 417; Erel, s. 135; Gökyayla, *Telif*, s. 142; Ernest Hirsch, “*Hukuki Bakımdan Fikri Say, Cilt 2*”, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1943, s. 117; Levent Yavuz, Türkay Alıca, Fethi Merdivan, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, Cilt 1, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 229.

41 Yargıtay 11. HD, 28.02.2008 tarih ve 2007/576 E., 2008/2292 K sayılı kararı, www.karararama.gov.tr. 23.09.2023 tarihli erişim.

42 Levin, s. 452; FSEK m. 52 hükmüne göre, eser üzerindeki malî haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı şekilde yapılması ve sözleşme konusu olan hakların da sözleşmede ayrı ayrı gösterilmesi zorunlu tutulmuştur. FSEK m. 52’de yer alan, “sözleşmeye konu hakların ayrı ayrı gösterilmesi” zorunluluğuna TBK m. 488 hükmünde yer verilmemiştir. Fakat doktrinde, yayım sözleşmesi bakımından da sözleşmeye konu hakların ayrı ayrı belirtilmesinin gerekli olup olmadığı hususunda görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre FSEK m. 52 hükmü yayım sözleşmesi için de uygulanmalıdır. Bkz. Emre Cumahoğlu, Zeynep Erverdi, “Türk Borçlar Kanunu’nun Yayım Sözleşmesine İlişkin Hükümleri ile Yapılan Değişiklikler ve Getirilen Yenilikler”, *Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 397. Karşı görüş ise yayım sözleşmesine konu hakların neler olduğunun TBK m. 487 hükmünde zaten belirtilmiş olduğu yönündedir. Bkz. Zevkiler, Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 14. Bası, Ankara 2014, s. 600-601.

için yayımlatanın sahip olduğu umuma iletim, temsil ve işleme gibi diğer mali haklar ile manevi haklardan umuma arz ve eseri tanıtmaya haklarının kullanımı açısından sözleşmede açık ve net hükümlerin yer alması gerekliliği bu bakımdan oldukça önemlidir⁴³.

B. Mali Haklar Bakımından Yayımcının Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu

Bir eser üzerindeki mali haklar, eser sahibinin eserinden ekonomik yarar elde etmesini temin eden, mirasa ve hukuki işlemlere konu olabilen, sınırlı sayı ilkesine tabi olarak düzenlenmiş olan haklardır.⁴⁴ Mali haklar, eserden maddi olarak faydalanma hakkını münhasıran sahibine vermekle birlikte, eser sahibi dışındaki üçüncü kişilerin eserden haksız olarak faydalanmasını engelleyen mutlak haklardır. Bu durum mali hakkın olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yönünü ifade eder⁴⁵. Eser sahibine mali olarak tek başına yararlanma yetkisi vermesi mali hakkın pozitif yönünü ifade ederken, eser sahibi dışındaki diğer kişilerin eserden faydalanmasının engellenmesi de mali hakkın olumsuz yönüdür.⁴⁶

43 Klasik yayım sözleşmesiyle, bir eserin elektronik ortamda piyasaya sürülmesine ilişkin sözleşme arasında, amaç bakımından bir farklılık bulunmamaktadır. Temel farklılık basım ve yayımın şekil ve yönteminde. Elektronik yayım sözleşmesine de TBK'nın yayım sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanabilmesi mümkün olmakla birlikte TBK'nın yayım sözleşmesine ilişkin hükümlerinin, klasik basım ve dağıtım yönteminin uygulandığı eserler için düzenlendiği, dolayısıyla TBK hükümlerinin tamamının aynen uygulanmaya elverişli olmadığı dikkate alınmalıdır. Bkz. Gökyayla, *Yayın Sözleşmesinin Konusu*, s. 1146.

44 Tekinalp, s. 181; Öztan, s. 351; Savaş Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 12. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 99 ; Ahmet Kılıçoğlu, "Telif Hakkı ve Yayın Sözleşmesinden Ayırt Edilmesi", *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Dergisi*, Yıl: 1, Cilt 1, Sayı: 1, Ankara, 2001, s. 46; Kübra Şenol Ercoşkun "Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması", *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 3 Sayı: 1, Ankara, 2013, s. 47.

45 Mustafa Ateş, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003 s. 157 (*Kapsam ve Sınırlandırılma*); Ayiter, s. 125; Tekinalp, s. 180; Öztan, s. 346.

46 Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 157; Öztan, s. 346.

FSEK'te bahsedilen mali haklar, “çoğaltma hakkı⁴⁷”, “yayma hakkı⁴⁸”, “temsil hakkı⁴⁹” “umuma iletim hakkı⁵⁰” ve işleme hakkı⁵¹ şeklinde sayılmıştır.

TBK m. 489/II hükmünde “*yayımlatma hakkı*” ifadesi kullanılmıştır. Nitekim TBK m. 487 hükmünde yayımcıya yüklenen asli borçlar çoğaltma ve yayma olduğuna göre, yayımlatma hakkı kapsamında çoğaltma ve yayma hakları bulunmaktadır. O halde yasa metninde yer alan yayımlatma hakkı ifadesi, bir fikir ve sanat eserinin çoğaltılmasını ve bu eserin yayımlanarak kamuya sunulmasını sağlayan mali hakların ortak adı olarak kullanılmıştır.

Çoğaltma hakkı, eserden ekonomik yararlanmayı amaçlayan eser sahibine, eserin aynen tekrarlanmasını ve maddi bir varlık olarak somutlaşmasını sağlayan işlem yetkisiyle çoğaltılan nüshalardan eser sahibinin mali karşılık elde etmesine imkân sağlayan haktır⁵². Fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında çoğaltma, eserin kopyasının bir veya birden fazla sayıda üretilmesidir; Çoğalt-

47 FSEK m. 22 “*Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır. Aynı kural, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir. Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması filleri de kapsar.*”

48 FSEK m.23 “*Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*” Yayma hakkı, bir eserin aslının veya çoğaltmış nüshalarının kiralamaya, ödünç verme, satım ya da benzer yollarla dağıtılması yetkisini içeren bir haktır. Bkz. Abdullah Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali – İhlalin Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 39; Yağın Tosun, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 367; Yılmaz, s. 214; Cahit Suluk, Ali Orhan, *Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku*, Cilt 2, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2005. s. 393.

49 FSEK m.24 “*Bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Temsilin umuma arz edilmek üzere vuku bulunduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.*” Fikri hukukta temsil, sabit olmayan, geçici bir format içerisinde eserin kamuya sunulması suretiyle eserden mali olarak yararlanma yöntemlerinden biridir. Bkz. Ayiter, s. 136.

50 FSEK m.25 “*Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayımlanması ve yayımlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayımlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*”

51 FSEK m.21 “*Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*” İşleme, diğer bir eserden yararlanmak suretiyle oluşturulan bir eser olup, daima asıl eserin varlığına bağlıdır. Zira asıl eser olmadan, işleme eserden bahsedilemez. İşleme eserden söz edebilmek için öncelikle, asıl eserin bir başka biçime sokulması gerekir.

52 Tekinalp, s. 184; Öztan, s. 353; Arzu Genç Arıdemir, *Türk Hukukunda Eser Sahiplerinin Çoğaltma ve Yayma Hakları*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003, s. 55.

madan bahsedebilmek için eserin çok sayıda kişiye sunulmasını sağlayacak nicelikte nüsha elde edilmesi de gerekli değildir. Tek bir nüshanın çıkartılması dahi çoğaltma sayılmaktadır⁵³.

Çoğaltma şekli, tekniği ve yöntemleri kanunda tanımlanmamıştır. FSEK m. 22/1 hükmüne göre “*herhangi bir şekil veya yöntemle*” çoğaltmanın yapılabilceği öngörülmüştür.

Eserin elektronik olarak sunulan ortamdan bir başka kişi tarafından indirilmesi (download) ve bunun tersi olan yükleme (upload) işlemleri, FSEK m. 22 uyarınca birer “çoğaltma” örneğidir⁵⁴. Yayım sözleşmesinin bağitlanmasını müteakiben çoğaltma borcu kural olarak eser üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan aslına uygun bir şekilde yerine getirilmelidir.

Eserin yayımlatan tarafından değiştirilerek kullanılmasının, örneğin eserin kısaltılarak çoğaltılması veya çoğaltma yöntemine çok benzer bir yöntemle çoğaltılmasının yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamında olduğu ileri sürülmüştür.⁵⁵

Yayım sözleşmesi ile devredilen mali haklardan biri olan yaymanın gerçekleşmesi için eserin çoğaltılmış olması gerekir. Çünkü eserin sadece umuma arz edilmesi yayım sözleşmesi anlamında bir yayma faaliyeti değildir. O halde yayım sözleşmesi bağlamında yayma borcu; eserin çoğaltma işlemi gerçekleştikten sonra çoğaltılmış nüshalarının ticarî amaçlarla kamuya sunulmasıdır.

Yayım sözleşmesi ile devredilen mali haklar çoğaltma ve yayma hakları olduğuna göre yayımlatanın yayımcının zararına olacak tasarruflardan kaçınma borcunun kapsamına çoğaltma ve yayma haklarının girdiği tartışmasızdır.

Yayım sözleşmesinin imzalanması ile birlikte yayımlatan devrettiği haklar bakımından tasarruf yetkisini kaybetmiştir. Yayımlatanın bu yönden konumu toplumdaki herhangi bir kişiden farklı değildir. Yayımlatan, yayımcı ile olan sözleşme ilişkisi boyunca yayımcının eserden yararlanmasına engel olacak nitelikteki belirli davranışları yapmamakla yükümlüdür. Zira yayımlatanın sözleşme ile devrettiği bu hakları bizzat kendisinin kullanması örneğin eserin belli bir kısmını ya da tamamını çoğaltarak yayımlaması⁵⁶ ya da başka bir yayımcı

53 Bu konuda bkz. Öztan, s. 358; Yavuz, Alica, Merdivan, *Cilt 1*, s. 822 vd.

54 Bu konuda bkz. Tekin Memiş, *Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s. 113 vd; Ahunur Açıkgöz, *İnternette İndirilen Dijital Eserlerde Yayma Hakkının Tükenmesi İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 49 vd.

55 Yılmaz, s. 146.

56 Örnek vermek gerekirse yayımlatan eser sahibi, üç öyküsünü çoğaltıp yayımlamak üzere bir yayınevi ile yayım sözleşmesi imzalamış ise yayımcının yapmaya hakkı olan basılar bitmedikçe veya sözleşme ile kararlaştırılan süre dolmadan bu üç öyküyü yeni öykülerden oluşan bir başka eserine koyamayacaktır. Bkz Tekinalp, s. 256.

ile daha sözleşme imzalaması yayımcının doğrudan zararına neden olacaktır.

Yayımlatanın yeni yazacağı bir eser ile ilgili olarak, yayımcıya bıraktığı eserden, ancak üçüncü kişiler gibi, atıf yaparak yararlanabilir veya ondan pasajlar alabilir⁵⁷.

Yayımlatanın sözleşme ile devrettiği mali hakların dışında kalan mali haklarla ilgili dilediği hukuki işlemleri yapabilmesi mümkündür⁵⁸. Yayımlatan eser üzerinde başkalarına kural olarak işleme hakkı tanıyabilir, eseri temsil ettirebilir, radyo ile yayın hakkını devredebilir⁵⁹. Zira kural olarak yayımlatanın bu haklar üzerindeki tasarruf yetkisi devam etmektedir. Yayımlatanın devretmediği mali haklarını inhisaren kullanma yetkisi, bu hakların FSEK' ten kaynaklanan mutlak hak⁶⁰ olması dolayısıyladır. Yayımcı ise yayım sözleşmesi ile devraldığı çoğaltma ve yayma hakları üzerinde, üçüncü kişilere de ileri sürülebilir mutlak bir hak elde etmektedir⁶¹. Ancak yayım sözleşmesi ile devredilen çoğaltma ve yayma haklarının dışında kalan bazı mali hakların yayımlatan tarafından kullanımı bazı durumlarda eserin cazibesini ve sürümünü azaltıcı etkiler doğurabilmektedir. Bu durumda yayımcının zarara uğraması olasıdır.

Yayımlatanın, çoğaltma ve yayma dışındaki mali haklarından biri temsil⁶² hakkıdır. Doğrudan temsilde eser sahibi ile muhatapı arasında herhangi bir mekanik araç olmadan eserden yararlanma söz konusudur (FSEK m. 24/I). Diğer bir ifade ile temsil, bir fikir ve sanat eserinin, kamuya açık yerlerde dinleyicisi ya da seyircisinin arasına herhangi bir mekanik araç girmeden okunması, çalınması, oynanması ve gösterilmesi suretiyle sunulmasıdır.

Bir eserin duyularla algılanmaya elverişli hale getirilmesi bir vasıta aracılığıyla icra ediliyorsa dolaylı temsilden söz edilmektedir⁶³. Canlı olarak okunan müzik eserinin veya oynanan bir tiyatro oyununun CD'ye kaydedilip yine bu cihaz aracılığıyla başka bir yerde ve zamanda tekrar kamuya sunulmasında durum böyledir. Temsil edilen bir eserin ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlar yardımıyla eş zamanlı olarak başka bir yere nakledilerek kamuya su-

57 Franko, s. 118; Yılmaz, s. 151.

58 Ayiter, s. 24; Yılmaz, s. 149; Cumahoğlu, s. 145; Tekinalp, s. 256.

59 Ayiter, s. 241; Tekinalp, s. 241.

60 Arslanlı, s. 37; Tekinalp, s. 12, 149; Öztan, s. 279; Erel, s. 86.

61 Tekinalp, s. 254; Yılmaz, s. 71; David I. Bainbridge, *Intellectual Property*, 8. Baskı, Pearson, London, 2010, s. 145.

62 Bern Sözleşmesi'nin 11. maddesinin 1. (i) bendinde temsil hakkı; "Dramatik, dramatik-müzik ve müzik eserlerinin sahipleri: Eserlerinin her türlü yöntem ve araçla toplum önünde icrasına izin verme hususunda inhisari hak sahibidirler" şeklinde ifade edilmiştir.

63 Arslanlı, s. 106; Ayiter, s. 137; Yarsuvat, s. 139; Erel, s. 177.

nulması da dolaylı temsil kapsamındadır⁶⁴.

Yayımlatanın sahip olduğu mali haklardan biri de umuma iletim hakkıdır. FSEK m.25 hükmüne göre umuma iletim, radyo, televizyon ve internet yayını ile olabileceği gibi; uydu yayını, kablo yayını veya bunlara benzer telli veya telsiz araçlarla yayın yapan kuruluşlar aracılığıyla da olabilir⁶⁵. Umuma iletim hakkı temsil hakkının bir türü olarak görülebilir. Dolaylı temsilde olduğu gibi, umuma iletimde de eserden o an için ve geçici olarak yararlanma söz konusu olup, bu yararlanma, doğrudan değil işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla gerçekleşmektedir. Ancak burada radyo, televizyon gibi geniş halk kitlelerine ulaşan teknik vasıtaların kullanılması ve bu şekilde geniş toplum kitlelerinin eserden yararlandırılması söz konusu olduğu için, umuma iletim, temsilden bağımsız ayrı bir hak olarak düzenlenmiştir⁶⁶.

Eser sahibinin mali haklarından olan umuma iletim, yayma kavramından farklıdır. Bu iki mali hak da bazen birbiri ile karıştırılmaktadır. Yayma için bir eserin tespit edilmiş veya çoğaltılmış olması gerekirken, umuma iletim için bir eserin varlığı yeterlidir⁶⁷. Dolayısıyla yayma, temsil, umuma iletim esasen manevi haklardan olan umuma arzın gerçekleştirilme yöntemleridir. Yayma, temsil ve umuma iletim fiillerinin birden fazla gerçekleştirilebileceği halde umuma arzın ancak bir defa gerçekleşeceği ileri sürülmüştür⁶⁸.

Yayın sözleşmesinin imzalanmasını müteakiben yayımlatanın, yayıncıya devretmediği umuma iletim, temsil ve işleme haklarını hangi ölçülerde kullanması gerektiğinin açıklığa kavuşturulması yayıncı zararına tasarrufta

64 Erel, s. 177; Öztrak, s. 59.

65 Bern Sözleşmesi'nin 11. mük. maddesinin 1. bendinde, umuma iletim hakkı, "(i) eserlerinin radyo ve televizyon ile yayınlanmasına veya telsiz olarak işaret, ses veya görüntü nakline yarayan her türlü araçla topluma iletilmesine; (ii) eserin kablo ile topluma iletilmesine veya radyo ve televizyon yayınlarının kaynak kuruluşun başka bir kuruluş tarafından yapılması halinde tekrarlanmasına; (iii) radyo ve televizyon ile yayınlanan eserinin hoparlör ile veya diğer benzer bir araçla ya da işaret, ses ve görüntü nakleden bir araçla topluma iletimine, izin verme hususunda inhisari bir hak" şeklinde tanımlanmıştır.

66 Arslanlı, s. 109-110; Ayiter, s. 143; Öztrak, s. 60; Yarsuvat, s. 144; Erel, s. 183, 185; Gökyayla, *Telif Hakkı*, s. 176; Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 188-189. Temsil eserin umum tarafından algılanabilmesine olanak tanırken, umuma iletim eserin umuma ulaşmasını sağlamaktadır. Bir kahvehanede CD'den çalınan müziği sadece orada bulunanların algılaması durumunda temsil söz konusu iken radyoda çalınan müzik eserinin radyo yayının ulaştığı tüm bölgelerde dinlenebilir olması umuma iletimdir. Bkz.; Cahit Suluk, Rauf Karasu, Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 99.

67 Bir müzik eserinin bir televizyon programında çalınıp söylenmesi umuma iletimken, aynı müzik eserinin CD'ye tespit edilip çoğaltılmış nüshalarının satışı yaymadır. Bkz. Hirsch, s. 195.

68 Öztan, s. 29; Sinan Bayındır, "Eser Sahibinin İzni Olmaksızın Eseri Umuma İletim Suçu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 113, Ankara, 2014, s. 313; Şeref Ertaş, K. Emre Gökyayla, "Mimari Projeler Üzerindeki Telif Hakkı", *Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2000, s. 411 (*Telif Hakkı*).

bulunmama borcunun kapsamını belirleyecektir. Bu bağlamda öncelikle, yayımlanan yayımcı ile sözleşme imzalandıktan sonra eserin henüz basımı ve piyasaya sürülmesi gerçekleşmeden sahip olduğu başka bir mali hakkı olan umuma iletim hakkını kullanarak aynı anda eserini internette yayımlamasının yayımcının zararına bir tasarruf olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini tartışmak gerekmektedir.

Yayımlanan, yayım sözleşmesi ile devretmediği bir hakkı olan umuma iletim hakkını kullanarak kendi eserini (ilim veya edebiyat eserini) internet aracılığıyla yayarsa, bu takdirde hem sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini ihlal etmiş olacak, hem de yayımcının tekelindeki mutlak hak olan yayma hakkını ihlal etmekten dolayı sorumlu olacaktır. TBK m.490/1 hükmü ile yayımlatana sözleşmeden doğan bir borç yüklenmiştir. Bu bağlamda, yayımlanan yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcu, sözleşmenin amacından doğan bir borçtur. Bununla birlikte yayımcıya devredilmiş olan çoğaltma ve yayma haklarının mutlak hak olma niteliğinden dolayı yayımlatan bu hakkı ihlal etmeme yükümlülüğü altındadır⁶⁹. Böylece, burada yayımcının sözleşmeden doğan nispi hakkı ile çoğaltma ve yayma haklarının kendisine devredilmesi neticesinde doğan mutlak hakkı yarışmaktadır⁷⁰. Öte yandan yayım sözleşmesi ile yayımcıya devredilmeyen umuma iletim hakkı da FSEK'ten kaynaklanan bir mutlak hak olarak yayımlananın kullanabileceği mali haklar arasındadır.

Bu bağlamda yayımlanan ile yayımcının çatışan haklarının bir denge dahilinde çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Öncelikle sözleşmenin amacı doğrultusunda yorum yapılarak sözleşmenin hangi tarafının zarara uğradığı belirlenmelidir. Bu belirleme yapılırken TMK m.2 hükmündeki⁷¹ dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanımı yasağının da dikkate alınması önem arz etmektedir⁷². Hak durumu bakımından yayımcının sözleşmeden kaynaklı nispi

69 Yılmaz, s. 153, 154; Ayiter, 241; Giritlioğlu 49-50; Franko, s. 111; Tunçomağ, *Özel Borç İlişkileri*, s. 1140.

70 Yılmaz, s. 154; Giritlioğlu, 50; Franko, s. 111; Cumaloğlu, s. 145.

71 TMK m.2 hükmü: “Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.” şeklindedir.

72 Dürüstlük kuralı kapsamında toplumdaki kişilerden beklenen, haklarını kullanırken ve yükümlülüklerini yerine getirirken adil, dürüst ve orta zekâlı bir kişinin davrandığı gibi davranmalarıdır. Bu konuda bkz. Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, *Medeni Hukuka Giriş*, 13. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 229; Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK 1-7)*, 2. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 263; Ferit Saymen, *Türk Medeni Hukuku*, Cilt 1, İstanbul, 1948, s. 281; AYTEKİN ATAAY, *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 3. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980, s. 147; s. 166, Necla Giritlioğlu, *Dürüstlük Kuralları, Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Özellikle Şekil Eksikliğinden Dolayı Geçersizliğin Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı ile Sınırlandırılması*, Yayımlanmamış Profesörlük Takdim Tezi. İstanbul, 1989, s. 4. Bu kural kişilerin tarafı oldukları hukuki ilişkilerde dürüst, namuslu, ahlaklı ve diğer kişilerde yaratılan güvenle tutarlı şekilde davranmalarını ifade eder.

hakkı ve yayım sözleşmesi ile devraldığı mutlak hakları olan çoğaltma ve yayma hakları ile yayımlatanın mutlak mali hakkı olan umuma iletim hakkı çatışmaktadır. Yükümlülük durumu bakımından yayım sözleşmesinden kaynaklı olarak yayımlatan TBK m.490/1 hükmü ile yayımcının zararına tasarruf etme yükümlülüğü(borcu) altındadır. Bu yükümlülük ile yayımlatanın, yayımcının zararına olabilecek şekildeki her tür tasarrufu kısıtlanmaktadır. Bunun yanı sıra yayımcının sözleşme ile devraldığı mutlak haklar olan çoğaltma ve yayma hakları bakımından ise, yayımlatan “üçüncü kişi” konumunda⁷³ olduğu için mali hak ihlalinde bulunan kişi olarak konumlanacak ve yayımcının sahip olduğu mali hakları ihlal etmeme yükümlülüğü altında olacaktır. Hem hak ve yükümlülüklerin karşılaştırılması bakımından hem de sözleşmenin amaçsal yorumu birlikte değerlendirildiğinde yayımlatanın umuma iletim hakkını yukarıda belirtildiği gibi aynı anda kullanması hakkın kötüye kullanımı mahiyetinde olup yayımcının zararına sebebiyet verecektir.

Umuma iletim hakkında olduğu gibi yayımlatanın eseri ile ilgili temsil hakkını kullanması da bazı durumlarda yayımcının zararına neden olabilir. Bir şairin şiirlerini yayımlaması için bir yayımcı ile yayım sözleşmesi imzalanması sonrasında henüz şiirleri çoğaltılıp piyasaya sürülmeden ya da şiirlerinin piyasaya sürüldüğü tarih ile aynı veya çok yakın tarihlerde belli şehirlerde şiir dinletileri düzenleyerek kendi şiirlerini okuması yayımcının zararına bir tasarruf olarak değerlendirilebilir. Zira her ne kadar eserini temsil hakkı bir mutlak hak olarak yayımlatanın uhdesinde bulunmakta ise de yayımlatanın bu hakkını kullanma zamanlamasına dikkat etmesi gerekecektir. Başka bir deyişle eser(şiirler) henüz yayımlanmadan ya da yayımlandıktan hemen sonra yapılacak şiir dinletileri eserin muhatap kitlesi nezdinde cazibesini yitirmesine ve böylelikle sürümünün olumsuz yönde etkilenmesine sebep olabilir. Ancak şiirlerden oluşan eserin yayımlanıp satışa sunulmasından belli bir süre geçtikten sonra yayımlatan tarafından şiir dinletileri düzenlenmesinin yayımcının zararına bir tasarruf olmayacağı ve belki de satışları olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Yayımcıya devredilen mali haklar dışında yayımlatanın uhdesinde kalan temsil ve umuma iletim haklarının kullanılmasına ilişkin hükümlerin de yayım sözleşmelerinde yer alması yayımcının menfaatine olacaktır. Yayım sözleşmelerinde, en azından yayımlatanın bu haklarını kullanma zamanlamasına yönelik hükümlerin yer alması bile yayımcının korunması bakımından yeterli olabilecektir.

Yayımlatanın, yukarıda da değinildiği gibi kural olarak başkalarına eser

73 Ayiter, s. 241; Yılmaz, s. 145; Cumalıoğlu, s. 145.

üzerinde işleme hakkı bahşetmesi mümkün olmakla birlikte özellikle yayım sözleşmesinin konusunu oluşturan ilmi ve edebi eserlerin sinemaya uyarlanması durumunun yayımcının zararına bir tasarruf oluşturup oluşturmadığının tartışılması gerekecektir.

FSEK bağlamında işleme eserden söz edebilmek için, kendinden önce var olan bir asıl esere sadık kalınarak (iki eser arasında fark edilebilir nitelikte bir bağın bulunması), aynı eser kategorisinde bir başka şekle sokulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan bir başka eserin varlığı gerekir⁷⁴. Bir eseri bir başka dile tercüme ederek işleyen kişi, meydana getirdiği tercüme eser üzerindeki yayma ve çoğaltma haklarını da eser sahibinden izin almaksızın kullanabilir. İşleme eserin tiyatro ve sinemaya uyarlanması gibi yeni değerlendirmeleri yönünden ise eser sahibinden ayrıca izin alınmalıdır⁷⁵. FSEK, sinema eserleri bakımından bir istisna getirmiştir. Bir başka eser türünün (musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin) sinema eseri haline getirilmesi, FSEK m. 6/I- b. 3 hükmüne göre işlenmedir. İşlenme eserden söz edebilmek için işlenme eserin, yararlanılan eserin karakteristik özelliklerini (ferdi hususiyetlerini) barındırması gerektiği ileri sürülmektedir⁷⁶.

Her ne kadar FSEK m. 6/I, b. 3 anlamında sinema eserleri işlenme eser olarak kabul edilmiş ise de doktrinde bu husus tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre, bir edebî eserden hareketle bir sinema eserinin ortaya çıkarılması durumunda ortada bir işlenme eserden bahsedilemeyeceği çünkü işlenme eserde bulunması zorunlu olan asıl esere sadakat ve onun özelliklerinin korunması şartının gerçekleşmediği sadece eser tipinin değiştiği ve bu farklı tip içerisinde başka bir eserin ortaya çıktığı belirtilmektedir⁷⁷. Gökyayla, sinema eserinin oluşmasının sadece yazılı eserin sahneye konulması demek olmadığını, özellikle yönetmenin ve özgün müzik yapımcısının da yazılı eserin yazarı kadar sinema eseri üzerinde yaratıcı özelliği bulunduğunu belirterek sinema eserinin tamamı bakımından bir işlenme eser olduğu yönündeki görüşlere katılmamaktadır⁷⁸.

Tosun ise bir edebi eserden uyarlanan film denildiğinde edebi eser türünün önce senaryoya dönüştürülmesi gerektiğini, senaryo gibi sinema filminin en önemli unsurlarından bir tanesinin diğer unsurlarla birleşerek sinema filmini

74 Öztrak, s. 29-31; Ayiter, s. 66; Yarsuvat, s. 69-71; Erel, s. 76-79; Gökyayla, *Telif Hakkı*, s. 108-110.

75 Erel, s. 160; Suluk, Karasu, Nal, s. 91.

76 Arslanlı, s. 30; Bozbel, s. 75.

77 Erel, 56 vd; Engin Erdil, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 61.

78 Gökyayla, *Telif Hakkı*, s. 102.

oluşturduğunu, senaryo başka bir eserden yola çıkılarak oluşturulmuş da olsa, hem senaryonun bir ilim ve edebiyat eseri, hem de filmin bir sinema eseri olarak korunabileceğini ifade etmektedir⁷⁹.

Bu görüşlerin ışığında edebi eser türünde bir eserini yayımlaması için bir yayımcı ile sözleşme imzalayan yayımlatanın, eserinin sinemaya uyarlanması için de aynı zamanda girişimde bulunması durumunda ancak edebi eser henüz yayımcı tarafından basılıp piyasaya sürülmeden, birbirine çok yakın zamanlarda hem edebi eserin piyasaya sürülmesi hem de sinema filminin vizyona girecek olmasının edebi eser sürümünü olumsuz şekilde etkilemesinin söz konusu olmayacağı ve yayımcının zarara uğramayacağı düşünülmektedir. Sinema eserinin, senaryo yazarından yönetmenine kadar farklı yaratıcılık özellikleri kullanılarak farklı bir yaratım sürecinden geçirildiği, böylelikle de kurgusunun farklılaştırıldığı, oyuncuların da performanslarının sinema eserine farklı bir yorum katabileceği göz önünde tutulduğunda sinema filminin edebi eserden farklılaştığı söylenebilir. Edebi eser türünün okuyucu kitlesi ile sinema eserinin izleyici kitlesinin tam olarak örtüşmediği de dikkate alındığında bu durum yayımcının zararına bir tasarruf olarak değerlendirilmemelidir.

C. Manevi Haklar Yönünden Yayımcının Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu

1.Genel Olarak

Manevi haklar FSEK'in eser sahibine, eseri dolayısıyla doğrudan kişiliğine bağlı olarak tanıdığı, eser ile olan manevi bağına ilişkin haklardır⁸⁰. Bir fikir ve sanat eserini fiilen meydana getirenler, onu gerçekten yaratanlar manevi hak sahibi olarak nitelendirilmektedir⁸¹. Başka bir deyişle manevi haklar eseri meydana getirenin kişiliğinin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır⁸². Mane-

79 Ayrıntılı bilgi için bkz. Yalçın Tosun, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009 s. 55, 57, 58. Yazar eğer temeldeki eser, senaryo içinde tüm varlığıyla dikkat çekiyorsa, senaryo sadece ilk eserin şekil değiştirmiş bir hali gibiyse burada işleme eserden bahsedilebileceği, ancak bu durumda bile, senaryodan çekilecek sinematografik yaratımın işleme eser olarak kabul edilmesinin yine de çok zor görüldüğü, zira bir sinematografik yaratım oluşurken görsel, işitsel ve diğer birçok teknik katmanlar, oyunculuk ve yönetmen ile diğer eser sahiplerinin katacakları ambiyans ve filmin genel konseptinin oluşturduğu bütünü, senaryoya temel oluşturan esere göre müstakil olma kistaslarının yerine getirilmesi açısından yeterli olduğunu ifade etmektedir.

80 Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma* s. 125; Ayiter, s. 113; Hirsch, s. 152; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, s. 235; Tekinalp, s. 161; Yalçın Tosun, *Medeni Hukuk, Sözleşme Hukuku ve Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Manevi Haklar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 84.

81 Jane C. Ginsburg, "The Concept of Authorship in Comparative Copyright Law", *DePaul Law Review*, Cilt 52, 2003, s. 1063; Hirsch, s. 152; Tekinalp, s. 160.

82 J. Carlos Ferná'ndez-Molina, Eduardo Peis, "The Moral Rights of Authors in the Age of Digital Information", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Cilt

vi haklar eser ile yaratıcısı arasındaki doğal bağı ortaya koymaktadır.

FSEK’de “Manevi Haklar” başlığı altında dört adet manevi hak sayılmıştır: umuma arz, (FSEK m.14), adın belirtilmesi (FSEK m.15), eserde değişiklik yapılmasını menetmek (FSEK m.16), eser sahibinin zilyet ve maliklere karşı hakları (FSEK m.17.)

Bern Sözleşmesi⁸³ m.6/2(bis) hükmü, manevi hakların eser sahibinin ölümünden sonra en az mali hakların ortadan kalkmasına kadar devam edeceğini ifade eder. Sözleşme, Bern Birliği’ne üye ülkelerin milli hukuklarının bu hususu düzenleme hususunda serbest olduklarını belirtmektedir. Buna göre Birliğe üye olan ülkeler, manevi hakları mali hakların sona ermesinden sonra da devam edecek şekilde düzenlemekte serbesttir.

2. Umuma Arz Hakkının Kullanılması Bakımından Yayımcı Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu

Eser üzerindeki manevi hakların en önemlisi umuma arz hakkıdır. FSEK m. 14’te⁸⁴ ifade edildiği üzere bir eserin umuma arz edilip edilmemesine, zamanına ve tarzına karar verecek olan kişi münhasıran eser sahibidir.

Yayımcının zararına bir tasarruf oluşturup oluşturmadığının saptanabilmesi için öncelikle yayım sözleşmesinde umuma arz hakkının kim tarafından kullanılacağı ve bu hakkın veya hakkın kullanımının devredilip devredilemeyeceğinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Doktrinde umuma arz hakkı yoğun tartışmalara konu olmuştur.

Bir hukuki fiil olarak umuma arz ile eser, eser sahibinin mahremiyet alanından çıkar ve insanlığın ortak kültürel mirasına dahil olur⁸⁵. Eser sahibinin iradesi ile eserin ilk defa alenileşmesi umuma arzdir. Kamunun esere ulaşmasını sağlayan her çeşit faaliyet alenileşmedir⁸⁶.

FSEK m.14 hükmüne göre umuma arz hakkının, eserin umuma arz edilip edilmeyeceği, edilecekse bunun zamanını ve tarzını belirlemeyi ve eserin içeriği hakkında bilgi vermeyi eserin herhangi bir şekilde tanıtılması ve böylelikle toplumun eserden haberdar olmasının sağlanmasını kapsadığı ileri sürülmüş-

52, Sayı 2, 2001, s. 109–117; Gökyayla, *Telif Hakkı*, s. 133; Tosun, *Manevi Haklar*, s. 257 vd.

83 Sözleşmenin Türkçe metni için bkz. <https://fikrimulkiyet.com/mevzuat/bern-anlasmasi/>; İngilizce metni için bkz. <https://www.law.cornell.edu/treaties/berne/> E.T.20.09.2023.

84 FSEK m 14/1 “Bir eserin umuma arzedilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran eser sahibi tayin eder.”

85 Öztan, s. 293; Hirsch, s. 133; Ayiter, s. 115; Tekinalp, s. 166, kn. 12, Yavuz, Alıca, Merdivan, Cilt 1, s. 261; Erel, s. 115; Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 132.

86 Öztan, s. 294; Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 132; Yavuz, Alıca, Merdivan, s. 261 vd..

tür⁸⁷.

Kanaatimizce umuma arz hakkının düzenlendiği FSEK m.14 hükmü bir bütün olarak yayım sözleşmesi özelinde değerlendirildiğinde eserin umuma arz kararının alınması, umuma arz fiillerinin gerçekleşmesinin planlanması ve zamanının belirlenmesini kapsadığı görülmektedir. Her ne kadar umuma arz yetkisi başlığı altında düzenlense de yayım sözleşmesi bakımından “*eserin içeriği hakkında bilgi verme ve eseri tanıtmaya hakkının*”⁸⁸, umuma arzdan farklı bir başka manevi hak olduğu düşünülmektedir. Zira FSEK m.14/2 hükmü ile bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş yani umuma arz edilmemiş olan eser içeriği hakkında bilgi vermenin eser sahibine ait bir hak olarak düzenlendiği görülmektedir.

Doktrinde de eserin içeriği hakkında bilgi vermenin eserin umuma arzından önce gerçekleşen ve eserin umuma tanıtılmasını amaçlayan bir fiil olarak umuma arzdan daha dar kapsamlı olduğu ifade edilmiştir⁸⁹.

Umuma arz, eseri meydana getiren kişinin iradesine uygun olarak alenileşmesidir ve yalnızca bir kez yapılabilir.⁹⁰ Umuma arz eser sahibinin rızası olmaksızın gerçekleşirse eser umuma arz edilmiş olur ancak alenileşmiş sayılmaz⁹¹. Bu bakımdan doktrinde eser sahibinin ilk izinsiz umuma arz bakımından korunduğu bunu takip eden izinsiz umuma arz fiillerinin korumanın kapsamı dışında olduğu fikri savunulmuştur⁹². Yargıtay’ın görüşü umuma arz hakkının sunumla sona ermediği izinsiz her yeni umuma arzın sunumla bu hakkın kullanılabilir olduğu yönündedir.⁹³

87 Tekinalp, s. 167, kn. 14; Hayri Bozgeyik, “*Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Mimari Eserlerin Korunması*”, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 135; Bozbel, s. 101, Ateş, “*Kapsam ve Sınırlandırılma*”, s. 125.

88 Giritlioğlu, *Yayın Sözleşmesi*, s. 50; Yılmaz, s. 152, Yazarlar eserin tanıtılması hakkının manevi haklardan sayılması gerektiğine işaret etmekle birlikte, kategorik olarak umuma arz hakkı ile eserin tanıtılması hakkının birbirinden ayrı manevi haklar olup olmadığı hususunda bir saptamada bulunmamışlardır.

89 Erel, s. 140

90 Hirsch, s. 133; Tekinalp, s. 165; Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 132; Erdil, s. 432

91 Tekinalp, s. 165, Bayındır, s. 310.

92 Tekinalp, s. 164; Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 132.

93 Yargıtay HGK. 2018/998. 2019/373T. 28.3.2019; “Her ne kadar kural olarak eserin kamuya sunulması, bir defalık hukuki eylem ise de bu yolla eserin alenileşmesi sağlanmakta ve eser, fikri mülkiyet hukukunun koruma konusu hâline gelmektedir. Eser sahibine özgü manevi hak ve yetkilerin sağlanmasındaki amaç da fikri yaratıcılığın daha güçlü bir şekilde korunması ve cesaretlendirilmesidir. Bu bakımdan FSEK 14/1. maddesinde belirtilen eser sahibinin kamuya sunma hakkı, eser alenileştikten sonra da devam eder ve izinsiz çoğaltma, yayma gibi her türlü mali haklara tecavüz oluşturan eylemlerin gerçekleştirilmesi halinde eser sahibine, ihlal edilen mali hakların yanında, manevi hak tazminatı talep etme yetkisi de verir. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olaya gelindiğinde, davacının hak sahibi olduğu işlenen

Umuma arz kavramı ile mali haklardan olan umuma iletim kavramları farklı şeyleri ifade etmektedir. Şöyle ki umuma iletim, yaymada olduğu gibi umuma arz bakımından sadece bir yöntemdir. Umuma iletim hakkı ve yayma hakkında üçüncü kişilerin eserden yararlanması söz konusuysen, umuma arzda üçüncü kişilerin eserle ilgili bilgilendirilmesi durumunun söz konusu olacağı ifade edilmiştir.⁹⁴

Eser sahibi umuma arzı kendisi gerçekleştirebileceği gibi hakkın kullanım yetkisini devrederek üçüncü bir kişiyi de yetkilendirebilir. Bununla birlikte eser sahibi söz konusu yetkilendirmeye rağmen üçüncü kişiyi umuma arza zorlayamaz. Bu bağlamda umuma arz hakkının üçüncü kişilere yöneltilebilecek pozitif bir yetkiyi içermediği belirtilmiştir. Umuma arz hakkının kullanım yetkisinin devredilmesine karşın üçüncü kişinin bu yetkiyi kullanmaması halinde eser sahibi FSEK m. 58'deki cayma hakkını kullanabilecektir.⁹⁵

Umuma arz ile birlikte eser alenileşmekte, böylece eser fikir ve sanat eserleri hukuku bağlamında korunmaya başlamaktadır. Umuma arz ile birlikte eser sahibinin mali haklardan yararlanabileceği belirtilmiştir.⁹⁶

Umuma arz hakkı, arzın gerçekleşme zaman ve biçiminin belirlenmesini de kapsadığı için, eser sahibinin belirlediğinden başka bir zamanda ya da tarzda eserin kamuya paylaşılması halinde de umuma arz hakkı ihlal edilecektir. Örneğin bir kitabın belirli bir ayda piyasaya sunulması ya da kapağının şekli ya da piyasaya sunulmasının ne şekilde gerçekleştirileceği, umuma arz hakkı kapsamında eser sahibi tarafından belirlenebilecektir.⁹⁷

Doktrinde “umuma arz” kavramının yanında “umuma arz teşebbüsü” olarak adlandırılan bir kavramdan da bahsedilmektedir. Buna göre örneğin “eserin basım için yayınevine yollanması, heykelin dökümcüye gönderilmesi, resimlerin çerçeveciye götürülmesi, eserin editöre verilmesi” umuma arz olarak nitelendirilebilecek eylemler olmayıp ancak umuma arz teşebbüsü olarak tanımlanabilecektir.⁹⁸

eserin davalılarca izinsiz olarak promosyon olarak dağıtıldığından ve eser sahibinin 5846 sayılı FSEK'nin 14. maddesi uyarınca eserini yayınlama zamanını tayin hakkının bulunmasına, eserin daha önceden kamuya arz edilmiş olmasının bu hakkın tüketildiği sonucunu doğurmasına göre eserin her izinsiz kullanımında manevi tazminat hakkının bulunduğu kabul edilmesi gerekir. Bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr>, E.T.01.10.2023.

94 Abdullah Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali-İhlalin Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 53.

95 Bkz. Öztan, s. 294; Yavuz, Alca, Merdivan, Cilt 1, s. 267.

96 İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 180, Ateş, *Kapsam ve Sınırlandırılma*, s. 132, 158; Tekinalp, s. 165.

97 Tosun, *Manevi Haklar*, s. 101.

98 Tekinalp, s. 165.

Doktrinde umuma arz yetkisinin manevi hakların devredilemeyeceği kuralına adeta bir istisna oluşturduğu ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre çoğaltma ve yayma hakkına dair bir tasarruf işlemi eserin, aynı zamanda piyasaya sürülmesini zorunlu hale getirdiği için bu durum umuma arz yetkisinin yayımıcı tarafından kullanılması anlamına gelmektedir.⁹⁹ Bu görüşe paralel bir görüş ise eser sahibi mali haklarını bir başkasına devrettiğinde, bu hakların kullanılması umuma arz yetkisinin de kullanılmasını gerektiriyorsa mali haklarla birlikte bu yetkinin de devredilmiş olduğunun kabul edileceği yönündedir. Zira mali hak olan eseri yayma hakkını devralan yayımcının bu hakkı kullanabilmesi için manevi hak olan eserin umuma arzı hakkını kullanma yetkisinin de kendisinde bulunması gerekir.¹⁰⁰ Bir başka görüş eser sahibinin, bir manevi hak olan eseri umuma arz hakkını bir başkasına devredemeyeceği ancak eserin yayınlanmasını üçüncü kişiye bırakabileceği, umuma arz hakkının icra edilmesiyle eserin umuma arzının birbirinden ayırt edilmesi gerektiğini umuma arz hakkının kullanılmasının umuma arz edilip edilmemeye karar vermek olduğu yönündedir.¹⁰¹

Kanaatimizce eserini umuma arz etmeye karar vermiş olan yayımlatan yayımcı ile yaptığı sözleşme tarihi itibarıyla umuma arz yetkisini kullanmış sayılacak ve devrettiği mali hakları olan çoğaltma ve yayma hakları yayımcı tarafından kullanılabilir. Devredilen mali haklar olan çoğaltma ve yayma hakları kullanılan umuma arzın gerçekleşme vasıtasıdır. Aksi takdirde yayımcının devraldığı mali hakları kullanamaması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu durumda yayımlatan sözleşmenin imza tarihi itibarıyla manevi hakkı olan umuma arz hakkını bizatihi kendisi kullanmış, bu hakkın kullanımı ile birlikte yayımcı sözleşme ile devraldığı mali hakları kullanma olanağına sahip kılınmıştır.

Doktrinde ayrıca mali hakları devreden eser sahibinin umuma arz hakkını saklı tutabileceği de belirtilmiştir¹⁰². Ancak kanaatimizce yayım sözleşmesi bakımından bu görüşün uygun olmayacağı söylenebilir. Zira yayımlatan eserini umuma arz etmeye karar verdiği için yayımcı ile sözleşme imzalamıştır.

99 Gökyayla, *Yayım Sözleşmesinin Konusu*, s. 1140.

100 Ayiter, s. 112, 115; Arslanlı, s. 81; Öztrak, s. 54; Yarsuvat, s. 117; Tekinalp, s. 153; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, s. 295-296, Erel, s. 135, 137; Ateş, *Yayım Sözleşmesi*, s. 57.

101 Cüneyt Bellican, *Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Hakların Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2008, s. 50.

102 Tekinalp s. 166, kn. 11; Yavuz, Alca, Merdivan, *Cilt 1*, s. 271; Öztan, s. 296.

3. Eser İçeriği Hakkında Bilgi Verme ve Eseri Tanıtma Yönünden Yayımcı Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcu

Yayımlatanın eserinin içeriği hakkında bilgi vermesinin hangi ölçülerde yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcu kapsamına gireceğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Dürüstlük kuralı gereği yayımlatan eserin sürümünü olumsuz yönde etkileyecek davranışlardan kaçınmalıdır. Bu bağlamda bir eserin yayım sözleşmesi ile yayımlatma hakkını devrinden sonra ancak eser yayımlanmadan önce eser sahibi yayımlatanın sosyal medya, televizyon kanalları veya kamuya açık çeşitli sempozyum ve konferanslarda eserinin içeriği hakkında bilgi vermesinin yayımcının sürümünü azaltıcı bir faaliyet olarak tasarrufta bulunmama borcuna aykırılık oluşturup oluşturmayacağı doktrinde tartışılmıştır.

Tekinalp, tasarrufta bulunmama yükümlülüğünün eser sahibinin eserini açıklamasına engel olmadığı, aksi takdirde yazarın manevi hakkının ihlal edilmiş olacağını belirtmiştir.¹⁰³ Bu bağlamda yayımlatanın özellikle bilimsel eserler bakımından eserin yayınlanmasından önce eseri hakkında bir konferans vererek veya sempozyumlarda eser hakkında bilgi vererek kamuyu aydınlatmasının yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcuna aykırı olmayacağı ileri sürülmüştür¹⁰⁴. Giritlioğlu, yayımlatanın yayımcının izni olmaksızın eserin belli başlı özü hakkında bilgi verebilmesinin her ne kadar bu hak manevi haklara dahil olsa da dürüstlük kuralına aykırı olmaması ve eseri çekici olmaktan çıkarmaması şartlarıyla mümkün olabileceğini ileri sürmüştür¹⁰⁵. Yılmaz da Giritlioğlu'nun görüşünü benimseyerek yayımlatanın manevi hakkı ile yayım sözleşmesinden doğan kaçınma borcunun karşı karşıya geldiğini, eser sahibinin kaçınma borcunun, sözleşmeden doğan borçlandırıcı bir yüküm olarak yayımlatanda kalan yetkiler ile karşılaştırıldığında, daha kapsamlı bir borçlandırıcı etkiye sahip olduğunu, eseri hakkında bilgi vermenin, eser sahibinin manevi hakları arasında yer aldığı için yayımcının yayımlatma hakkını ihlal etmeyeceği ancak, eser sahibinin bu hakkını dürüstlük kuralına aykırı olarak, yayımcının beklediği yararı zedeleyecek şekilde kullanmasının, kaçınma borcuna aykırılık oluşturacağını ifade etmiştir¹⁰⁶.

Eser içeriği hakkında bilgi vermenin eser hakkında izah, eleştiri ve alıntıya meydan vermeyecek şekilde olması gerektiği ifade edilmiştir¹⁰⁷. Eser sahibinin

103 Tekinalp, s. 256.

104 Franko, s. 118.

105 Giritlioğlu, *Yayımlama Sözleşmesi*, s. 50.

106 Yılmaz, s. 152.

107 Ayiter, s. 118; Erel, s. 118.

yayıncıya tanıdığı mali hak sebebiyle eserin umuma arz yetkisini de devrettiği durumlarda ondan daha dar kapsamlı olan içerik hakkında bilgi verme yetkisini de devretmiş sayılacağı ileri sürülmüştür¹⁰⁸.

FSEK m.14/2 “*Bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan yahut ana hatları herhangi bir suretle henüz umuma tanıtılmayan bir eserin muhtevası hakkında ancak o eserin sahibi malumat verebilir.*” Şeklinde kaleme alınmıştır. Bu minvalde henüz alenileşmemiş yani umuma arz yetkisi kullanılmamış olan eserlerin içeriği hakkında bilgi verme yetkisi sadece hak sahibi olan yazara tanınmıştır.

Yarsuvat, umuma arz etme hakkını, “*eseri kamuoyuna sunma hakkı*” başlığı altında incelerken, eserin sahibinden başkası, yardımcısı, matbaacı vs. gibi kimselerin eseri açıklayamayacakları alt başlığı altında, henüz açıklanmamış bir eser hakkında kamuya bilgi vermek yetkisinin münhasıran eser sahibine ait olduğunu; aksine hareket edenlerin FSEK m.14/1 hükmüne aykırı davranmış; bir sırrı ifşa etmiş olacaklarını belirtmektedir.¹⁰⁹ Hak sahibi eserini umuma arz etmeden veya etmeye karar vermeden bu hakkın başkaları tarafından kullanılmasının önüne geçilmek istenilmiştir.

Yayın sözleşmesinin imzalanmasından sonra fakat eserin yayımlanmasından önce yayımlananın eserinin içeriği hakkında bilgi vermesinin her koşulda eserin sürümünü azaltabileceğini söylemek mümkün değildir. İçerik hakkında bilgi vermede ne kadar detaya inildiği, bu detaylı anlatımların eserin tamamı veya tamamına yakınının anlatılıp anlatılmamasına göre durum değişecektir. Bu konuda eser türleri dikkate alınarak ve eser sahiplerinin kendine özgü somut koşulları çerçevesinde bir değerlendirme yapmak gerekecektir. Her eser, sahibinin adı ile birlikte anılır. Eser sahibinin tanınmışlığının da eser sürümüne etkisi olacağı düşünülmelidir. Bazı durumlarda eser sahibinin eseri hakkında gerek geleneksel medya gerekse dijital mecralarda ya da konferans ve sempozyumlarda bilgi vermesi eserin sürümünü arttırabilir. Bu durum daha ziyade bilimsel eserler bakımından geçerlidir. Ayrıca bilimsel eser yazarının uzmanlığı nedeniyle çeşitli platformlarda eseri hakkında bilgi vermesi kamuoyunun da yararına olabilecek bir durumdur. Ancak eser içeriği hakkında bilgi verilmesi eserin neredeyse tamamını¹¹⁰ anlatacak şekilde çok detaya inilmesi şeklinde gerçekleşirse bu durumda eserin sürümünün azaltılması tehlikesinden söz edilebilir.

108 Ayiter, s. 118.

109 Yarsuvat, s. 118.

110 Eserin bütünü sahibinin de özelliğini belirleyecek şekilde açıklanmışsa artık eserin umuma arz yetkisinin sona ereceği doktrinde ileri sürülmüştür. Bkz. Erel, s. 118; Arslanlı, s. 81.

Yayım sözleşmesi imzalandıktan sonra edebiyat eserleri bakımından eser içeriği hakkında bilgi verilmesi ise şartlara bağlı olarak eser sürümünü azaltıcı bir etki doğurabilir. Zira edebiyat eserleri kurgu, karakter ve sonuç bakımından okuyucunun merak ve ilgisini cezbedecek eserlerdir. Okuyucu bir romanın ya da hikâyenin nasıl sonuca bağlandığını eserin yayımından önce yazarından öğrenirse eseri edinmek istemeyebilir. Bu tür eserlerde yoruma müsait olabilecek şekilde detay bilgi verilmesi eserin sürümünü olumsuz yönde etkileyerek yayımcının zararına yol açabilir. Bu nedenle de bu eserler hakkında yazarı tarafından hangi platformda olursa olsun detaylı bilgi verilmesi yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcuna aykırılık oluşturacaktır.

IV. Yayınlananın Yayımcı Zararına Tasarrufta Bulunmama Borcunun İstisnaları

A. Süreli Yayınlarda Yer Alan Kısa Yazılar

TBK m.490/2 hükmüne göre süreli yayınlarda¹¹¹ yer alan kısa yazılar, yayımlatan tarafından her zaman başka yerde de yayımlatılabilir. TBK m.490/II hükmünde, 818 sayılı mülga B.K m. 374/2 hükmünden farklı olarak artık gazete ve dergi ayrımı bulunmadığı için hem gazete hem de dergide yer alan yazıların kısa yazılar olması, tasarrufta bulunmama borcunun istisnası sayılmak için yeterlidir.

818 sayılı mülga Borçlar Kanunu yürürlükte iken, süreli yayınlarda başka bir deyişle gazetelerde ve dönemli dergilerde yayımlatana ait kısa makalelerin gazete ve dergi yayıncısına mutlak bir yayımlatma hakkı bahşetmediği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, yayımlatanın bu nitelikteki yazılarını her zaman serbestçe başka bir yerde yayımlayabilme veya yayımlatabilme hakkına sahip olduğu öne sürülmüştür.¹¹²

818 sayılı mülga Borçlar Kanunu m.374/2 hükmü “*Gazete makaleleri ve mevkut bir risalede neşredilmiş kısa makaleler, müellif veya halefleri tarafından daima başka bir yerde neşredilebilir.*” şeklinde olup hükümde “kısa makale” tabiri kullanılmıştır. Makale, bilim, fen konularıyla siyasal, ekonomik ve toplumsal konuları açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazısı olarak tanımlanmaktadır¹¹³. Bir başka tanıma¹¹⁴ göre makale herhangi

111 5187 sayılı Basın Kanunu 2/C maddesinde süreli yayın belli aralıklarla yayımlanan gazete ve dergi gibi basılmış eserlerle, haber ajansları yayınlarını ve internet haber sitelerini ifade etmektedir. 818 sayılı Borçlar Kanunu yayım sözleşmesini düzenleyen hükümlerinde süreli yayın ifadesi kullanılmamıştır.

112 Uygur, s. 2261-2262; Yılmaz, s. 156.

113 TDK Sözlüğü için bkz. <https://sozluk.gov.tr/>

114 Bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa>.

bir konuda, bir görüşü, bir düşünceyi savunmak ve kanıtlamak için yazılan yazılara denir. Makaleler gazete ve dergilerde yayımlanır. Makalelerde bilimsel verilerden yararlanır. TBK m.490 hükmünde 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 374/2 hükmünden farklı olarak “makale” ibaresi kullanılmamış onun yerine “*sürelî yayınlarda yer alan kısa yazı*” tabiri kullanılmıştır. Yukarıdaki tanımlar dikkate alındığında her yazının makale olarak değerlendirilemeyeceği görülmektedir. Bu bağlamda kanun koyucunun bilinçli bir tercih olarak “*sürelî yayınlarda yer alan kısa yazı*” tabirini kullandığı anlaşılmaktadır.

Yasa metninde kısa yazı tabiri ile ne kastedildiği açıklanmamıştır. Doktrinde de kısa yazı değerlendirmesi yapılırken yazının hacminden çok niteliğine göre karar verilmesi gerektiği, günlük vakualara ilişkin hiçbir kalıcılığı bulunmayan sıradan, herkesin kolaylıkla yazabileceği türden yazıların kısa addedilmesi, az çok kalıcılığı bulunan yazıların ise uzun yazı olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir¹¹⁵.

Bu bağlamda çeşitli gazete ve dergilerde yer alan hacmen kısa ve tamamen yoruma dayalı güncel-magazinel ve haber niteliği taşıyan yazıların bu kapsamda olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte yorumdan çok bilgi verme amaçlı, bilimsel veya edebi değer taşıyan makale niteliğindeki yazıların kısa yazı olarak değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir.

B. Toplama Bir Eserin Kendisine Ait Bölümleri ve Dergilerde Çıkan Uzun Yazılar

TBK m.490/3 hükmü “*Yayımlatan, toplama¹¹⁶ bir eserin kendisine ait bölümlerini veya dergilerde çıkan uzun yazılarını, yayımın bitmesinden başlayarak üç ay geçmedikçe yeniden yayımlatamaz.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Dergilerdeki uzun yazılar ve toplama eserlerin yayımlatan tarafından yeniden yayımlatılabilmesi için kanun koyucu bir süre öngörmüştür. Bu süre, yayım tarihinden itibaren başlayacak olan üç aylık süredir. Üç aylık bu sürenin bitmesinden itibaren yayımlatan kaçınma borcunun bu istisnasından yararlanabilecektir.

TBK m.490/3 hükmünün gerekçesinde toplama eser için ünlü kişilerin hâtrasına yayımlanan armağanlar, belirli konuları değişik yazarlar tarafından kaleme alınan yazılarla oluşturulan bir ansiklopedinin çeşitli ciltleri veya fa-

115 Ateş, *Yayın Sözleşmesi*, s. 59; Giritlioğlu, *Yayın Sözleşmesi* s. 51; Cumahoğlu, s. 148.

116 818 sayılı mülga B.K m. 373/3 hükmünde toplama eser tabiri yerine “müşterek eser” tabiri yer almaktaydı. EBK m. 374/II’de yer alan “müşterek eser” tabiri yerine “toplama eser” tabirinin kullanılmasının yerinde bir düzenleme olduğu, müşterek eserde eser sahipleri arasındaki bağ toplama eserdeki bağdan daha kuvvetli olduğu gibi toplama eserde eser sahipleri arasında birlikte bir eser meydana getirme iradesinin de bulunmadığı hakkında bkz. Yavuz vd., s. 1134, dn. 84.

siküllerinin örnek olarak gösterilebileceği belirtilmiştir. Bu anlamda toplama eser periyodik olarak yayımlanmayan eserdir.

Dergi niteliğinde basılan eserlerin en önemli özelliği günlük tüketime hitap etmemesidir. Bu nedenle dergiyi gazeteden ayırırken ismine değil içeriğine bakmak gerekir¹¹⁷. Dergilerde çıkan uzun yazıların niteliğine ilişkin yasa metninde bir açıklık bulunmamaktadır.

Belli bir kalıcılığı bulunan bu türdeki yazılara okuyucuların sonradan da erişmek için bir nüsha edinmek isteyebilecekleri düşünülerek söz konusu hüküm sevk edilmiştir.¹¹⁸

FSEK m.6/7 hükmü “*İşlenmeler ve Derlenmeler*” başlığı altında toplama eseri “*belli bir maksada göre ve hususi bir plan dâhilinde seçme ve toplama eserler tertibi*” olarak tanımlamıştır. Doktrinde toplama eserlerin özelliği; eserin dış şeklinde bir değişme olması değil, fikrî ürünlerin maksatla bir araya toplanması olarak açıklanmıştır¹¹⁹. Toplama eserler çeşitli yazarlara ait eserlerin bir bütünlük içerisinde bir araya getirilmesiyle oluşturulur¹²⁰.

Toplama eserdeki hak sahipliği ile “iştirak hâlinde eser sahipliği” durumu birbirinden farklıdır. İştirak hâlinde eser sahipliğinde eser sahipleri tek ve bütünlük arz eden bir eser oluştururlar. Eser sahiplerinin esere olan katkılarını ve paylarını birbirinden ayırlamaz¹²¹.

“*Dergilerde çıkan uzun yazılar ve toplama bir eserin kendisine ait bölümleri*” hakkında kural olarak taraflar arasında yayım sözleşmesi kurulduğu kabul edilmektedir. Yayımcı veya kendisinin temsilcisi olarak editör, söz konusu bölümlerin toplanarak bir toplama eserin veya dergilerdeki uzun yazıların oluşmasını sağlamış veya sadece bu yöndeki teklifi kabul etmişse, o zaman bu eseri umuma arz etmekle yükümlü hale gelecektir. Yayımcı veya editör, bunu teamül uyarınca olması gereken zaman dilimi içinde gerçekleştirmelidir¹²².

Sonuç

TBK m.490/1 hükmü yayım sözleşmelerinde yayımlatana yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunu yüklemiştir. Bu minvalde yayımlatan asli edim borcu olan çoğaltma ve yayma haklarını devretme borcunun yanı sıra yayımcı

117 Tunçomağ, *Özel Borç İlişkileri*, s. 1141; Olgaç, *Şerh*, s. 42 dn. 1.

118 Cumahoğlu s. 149.

119 Ayiter, s. 70; Cumahoğlu, s. 75.

120 Arslanlı, s. 35.

121 Öztan, s. 177.

122 Yılmaz, s. 158.

zararına herhangi bir davranışta bulunmaktan kaçınma borcu altındadır.

Yayımlatanın sözleşme ile devrettiği mali hakları bizzat kendisinin kullanması örneğin eserin belli bir kısmını ya da tamamını çoğaltarak yayımlaması ya da başka bir yayımcı ile daha sözleşme imzalaması yayımcının zararına yönelik bir tasarruf olduğu için doğrudan yasak kapsamındadır. Yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamına yayım sözleşmesine konu olan eserin benzerini oluşturarak yayımcı ile rekabet oluşturacak şekilde kendisine avantaj sağlama durumu da girmektedir.

Yayım sözleşmesinin konusunu her ne kadar mali haklardan sadece çoğaltma ve yayma hakkı oluştursa da yayımcının zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamını belirlerken konuyu sadece sözleşme kapsamında devredilen mali haklar yönünden ele almak bu alandaki uygulamalar ile bağdaşmamaktadır. Yayım sözleşmesinin imzalanmasını müteakiben yayımlatanın, yayımcıya devretmediği umuma iletim, temsil ve işleme haklarını hangi ölçülerde kullanması gerektiğinin açıklığa kavuşturulması yayımcı zararına tasarrufta bulunmama borcunun kapsamını belirlemektedir. Ayrıca teknolojik ilerleme ve gelişmelere bağlı olarak yayımcıya sözleşme kapsamında devredilmeyen ve yayımlatanın uhdesinde kalan umuma iletim gibi mali hakların kullanımında uygulamada çeşitli sorunlar çıkabilmektedir. Bununla birlikte yayımlatana ait umuma arz ve eser tanıtımına yönelik manevi hakların kullanılmasında da yayımcının zarar görmemesi açısından çözümler üretilmesi gerekmektedir.

Yayımlatanın mali hakları arasında yer alan umuma iletim hakkı her ne kadar eser sahibine bahşedilmiş mutlak bir hak olsa da yayım sözleşmesinin imzalanmasından hemen sonra yayımlatan tarafından bu hakkın ayrıca kullanılmak istenmesi durumunda yayımcının zarar görme ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Yayım sözleşmesinden kaynaklı olarak yayımlatan TBK m.490/1 hükmü ile yayımcının zararına tasarruf etmeme borcu altındadır. Bu yükümlülük ile yayımcının zararına olabilecek şekildeki yayımlatanın her tür tasarrufu kısıtlanmaktadır. Bunun yanı sıra yayımcının sözleşme ile devraldığı mutlak hak olan yayımlatma hakkı bakımından ise, yayımlatan “üçüncü kişi” konumunda olduğu için mali hak ihlalinde bulunan kişi olarak konumlanacak ve yayımcının sahip olduğu mali hakları ihlal etmeme yükümlülüğü altında olacaktır. Yayımlatanın mutlak hakkı olan umuma iletim hakkı da bu çerçevede sözleşmenin amaçsal yorumu ile birlikte değerlendirildiğinde hakkın kötüye kullanımı yasağına tabi olabilecektir.

Yayımlatanın yayım sözleşmesi ile devretmediği haklardan biri olan temsil hakkını da zamanlama bakımından yayım sözleşmesi imzalanmasının hemen sonrasında kullanmak istemesi durumunda çeşitli uygulama sorunları-

nın yaşanması muhtemeldir. Örneğin bir şairin şiirlerini yayımlaması için bir yayımcı ile yayım sözleşmesi imzalanması sonrasında henüz şiirleri çoğaltılıp piyasaya sürülmeden ya da şiirlerinin piyasaya sürüldüğü tarih ile aynı veya çok yakın tarihlerde belli şehirlerde şiir dinletileri düzenleyerek kendi şiirlerini okuması yayımcının zararına bir tasarruf olarak değerlendirilebilir. Zira her ne kadar eserini temsil hakkı bir mutlak hak olarak yayımlatanın uhdesinde bulunmakta ise de yayımlatanın bu hakkını kullanma zamanlamasına dikkat etmesi gerekecektir.

Yayımcıya devredilen mali haklar dışında yayımlatanın uhdesinde kalan temsil ve umuma iletim haklarının kullanılmasına ilişkin hükümlerin yayım sözleşmelerinde yer alması yayımcının menfaatine olacaktır. Yayım sözleşmelerinde, en azından yayımlatanın bu haklarını kullanma zamanlamasına yönelik hükümlerin yer alması bile yayımcının korunması bakımından yeterli olabilecektir.

Yayımlatanın yayım sözleşmesinin imzalanmasından sonra eser sahibi yayımlatanın başka bir mutlak hakkı olan işleme hakkını bir başkasına bırakma durumunda ise farklı bir durum söz konusudur. Edebi eser türünün okuyucu kitlesi ile sinema eserinin izleyici kitlesinin tam olarak örtüşmediği de dikkate alındığında sinema eserlerinin kurgu itibarıyla edebi eserden farklılaştığı ve bağımsız bir eser tipi hüviyetine büründüğü kabul edilerek bu durumun yayımcının zararına bir tasarruf olarak değerlendirilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Kanaatimizce eserini umuma arz etmeye karar vermiş olan yayımlatan yayımcı ile yaptığı sözleşme tarihi itibarıyla umuma arz yetkisini kullanmış sayılacak ve devrettiği mali hakları olan çoğaltma ve yayma hakları yayımcı tarafından kullanılabilir. Devredilen mali haklar olan çoğaltma ve yayma kullanılan umuma arzın gerçekleşme vasıtasıdır.

Eser sahibin manevi haklarından biri olan eserinin içeriği hakkında bilgi vermenin her halükarda eserin sürümünü azaltabileceğini söylemek doğru değildir. İçerik hakkında bilgi vermede ne kadar detaya inildiği, bu detaylı anlatımların eserin tamamı veya tamamına yakınının anlatılıp anlatılmamasına göre değişecektir. Bu konuda eser türleri dikkate alınarak ve eser sahibi yayımlatanların kendine özgü somut koşulları çerçevesinde bir değerlendirme yapılması daha yerinde bir yaklaşım olacaktır. Bilimsel eser içeriği hakkında yayımlatan tarafından bilgi verilmesi eserin neredeyse tamamını anlatacak şekilde çok detaya inilmesi şeklinde gerçekleşirse eserin sürümünün azaltılması tehlikesinden söz edilebilir.

Yayımlatanın yayım sözleşmesi imzalandıktan sonra edebiyat eserleri bakımından eser içeriği hakkında bilgi verilmesi ise şartlara bağlı olarak eser sürümünü azaltıcı

bir etki doğurabilir. Okuyucu bir nasıl sonuçlandığını eserin yayımından önce yazarından öğrenirse eseri edinmek istemeyebilir. Bu tür eserlerde kamuoyunun yorum yapmasına olanak sağlayacak şekilde detaya inilmesi potansiyel olarak yayımcının zararına yol açabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Ahunur, *İnternette İndirilen Dijital Eserlerde Yayma Hakkının Tükenmesi İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- Aksu, Mustafa, “Eser Yaratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, *Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan*, Cilt 1, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Altaş, Hüseyin, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK 1-7)*, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Arıdemir, Arzu G., *Türk Hukukunda Eser Sahiplerinin Çoğaltma ve Yayma Hakları*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003.
- Arpacı, Abdülkadir; Hatemi, Hüseyin; Rona Serozan, *Borçlar Hukuku-Özel Bölüm*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.
- Arslanlı, M. Halil, *Fikrî Hukuk Dersleri II -Fikir ve Sanat Eserleri*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1954.
- Ataay, AYTEKİN, *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 3. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980.
- Ateş, Mustafa, *Yayım Sözleşmesi*, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2023.
- Ateş, Mustafa, “Sahibi Ölen Fikir ve Sanat Eseri Üzerindeki Mali Hakların Mirasçılara İntikali”, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Ankara, 2020.
- Ateş, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003.
- Ayan, Mehmet *Borçlar Hukuku Genel, Hükümler*, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- Ayan, Mehmet; Ayan, Nurşen, *Medeni Hukuka Giriş*, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- Ayiter, Nuşin, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.
- Ayiter, Kudret “*Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri*”, AÜSBF Yayınevi, 1953.
- Bainbridge, David I., *Intellectual Property*, 8. Baskı, Pearson, London, 2010.
- Bayındır, Sinan “Eser Sahibinin İzni Olmaksızın Eseri Umuma İletim Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 113, Ankara, 2014.
- Bellican, Cüneyt, *Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Hakların Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2008.
- Bilge, Necip, *Borçlar Hukuku-Özel Borç Münasebetleri*, 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER) Yayınları, Ankara, 1971.
- Bozgeyik, Hayri, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Mimari Eserlerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Bozbel, Savaş, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 12. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Buz, Vedat, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara, 2005.
- Cumalıoğlu, Emre, *Yayım Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

- Cumalıoğlu, Emre; Erverdi, Zeynep, “Türk Borçlar Kanunu’nun Yayım Sözleşmesine İlişkin Hükümleri ile Yapılan Değişiklikler ve Getirilen Yenilikler”, *Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan*, İstanbul 2013.
- Çelik, Abdullah, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali – İhlalin Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Dural, Mustafa, “Akitten Doğan Yapmama Borçları”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 6, 1970, s. 7-22.
- Ercan, Cannur, “Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 46, 2021.
- Ercoşkun, Kübra Şenol “Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, Ankara, 2013.
- Erdil, Engin, *İçtihatlı ve Gerekeçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi*, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- Erdil, Engin, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Erel, Şafak, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Ertaş, Şeref; Gökyayla, K. Emre, “Mimari Projeler Üzerindeki Telif Hakkı”, *Prof. Dr. Seyfullah EDİS’e Armağan, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları*, 2000, s. 411.
- Franko, Nisim, *Türk Borçlar Kanununa Göre Yayın Sözleşmesinin Hükümleri (B.K. 373-381)*, AİTİA Yayınları, Ankara, 1981.
- Ginsburg, Jane G, “The Concept of Authorship in Comparative Copyright Law”, *DePaul Law Review*, Cilt 52, 2003.
- Giritlioğlu, Necla, *Yayın Sözleşmesi*, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 1253, Hukuk Fakültesi No: 269, Cezaevi Matbaası, İstanbul, 1967.
- Giritlioğlu, Necla, *Dürüstlük Kuralları, Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Özellikle Şekil Eksikliğinden Dolayı Geçersizliğin Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı ile Sınırlandırılması*, İstanbul, 1989.
- Gökyayla, K. Emre, “Yayım Sözleşmesinin Konusu”, *Cevdet Yavuz’a Armağan*, İstanbul, 2011.
- Gökyayla, K. Emre, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 13. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- Gökyayla, K. Emre, *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001.
- Güneş, İlhami, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Hamamcıoğlu-Vardar, Gülşah, *Medeni Hukuk’ta Tasarruf İşlemi Kavramı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Hirsch, Ernest, *Hukuki Bakımdan Fikri Say*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Cilt 2, İstanbul, 1943.
- Kılıçoğlu, Ahmet, “Telif Hakkı ve Yayın Sözleşmesinden Ayırt Edilmesi”, *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, Ankara, 2001.

- Kılıçoğlu, Ahmet, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Levin, Martin P, “The Contemporary Guide to Negotiating the Author-Publisher Contract”, *N.Y.L. School Review*, Cilt 54, Sayı 447, 2009-2010.
- Memiş, Tekin, *Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002.
- Molina, J. Carlos Ferna´ndez; Peis, Eduardo “The Moral Rights of Authors in the Age of Digital Information”, *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Cilt 52, Sayı 2, 2001.
- Oğuzman, Kemal; Barlas, Nami, *Medeni Hukuk, Giriş/Kaynaklar/Temel Kavramlar*, İstanbul 2011.
- Oğuzman, Kemal; Öz, Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, Genişletilmiş 18. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- Olgaç, Senai, *Kazai ve İlmi İctihatlarla Borçlar Kanunu Şerhi*, Cilt 4, Emel Matbaacılık, Ankara, 1976.
- Öztan, Fırat *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Ankara, 2008.
- Öztrak, İlhan, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, AÜSBF Yayınevi, Ankara 1971.
- Saymen, Ferit, *Türk Medeni Hukuku*, Cilt 1, İstanbul, 1948.
- Suluk, Cahit; Orhan, Ali, *Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku*, Cilt 2, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- Suluk, Cahit; Karasu, Rauf; Nal, Temel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Tekinalp, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Tekinay, Selahattin Sulhi; Akman, Galip Sermet; Burcuoğlu, Haluk; Altop Serpil, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- Tosun, Yalçın, *Medeni Hukuk, Sözleşme Hukuku ve Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Manevi Haklar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- Tosun, Yalçın, *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Tunçomağ, Kenan, *Türk Borçlar Hukuku Cilt 2 Özel Borç İlişkileri*, Sermet Matbaası, İstanbul, 1977.
- Tunçomağ, Kenan, *Türk Borçlar Hukuku Cilt 1 Genel Hükümler*, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976.
- Tüysüz, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- Uygur, Turgut, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2012.
- Von Tuhr, Andreas, *Borçlar Hukuku*, Cilt 1, (Çev.Cevat Edege), Yeni Matbaa, İstanbul, 1952.
- Wilkinson, Margaret Ann; Gerolami, Natasha, *The Author as Agent of Information Policy: the Relationship between Economic and Moral Rights in Copyright*, Western University Law School, Law Publications, 2009.

- Yarsuvat, Duygun, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, Genişletilmiş 3.Bası, İÜSBF Yayınları İstanbul, 1984.
- Yavuz, Levent; Alca Türkay; Merdivan, Fethi, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, Cilt 1, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Yavuz, Cevdet; Acar, Faruk; Özen, Burak, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı, İstanbul, 2014.
- Yılmaz, Canan, *Türk ve İsviçre Borçlar Kanunlarına Göre Yayın (Neşir) Sözleşmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2007.
- Zevkliler, Aydın; Gökyayla, K. Emre, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 13. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.

İnternet Kaynakları

- <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332363/edebiyat-ve-sanat-eserlerinin-korunmasına-iliskin-bern>
- <https://sozluk.gov.tr/>
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa>
- www.karararama.yargitay.gov.tr